

Mapiranje potencijalnih upravljača i procjena njihovih kapaciteta za upravljanje budućim zaštićenim područjem gornjeg toka rijeke Čehotine

Januar 2022

Organizacija

Eko-tim

Rožajska 5, 81000 Podgorica, Crna Gora

www.ecoteam.me

Datum

Januar 2022. godine

Autor

Jelena Marojević Galić

Ova analiza je sprovedena u okviru Inicijative za zaštitu gornjeg toka rijeke Čehotine, koja je podržana kroz grant ugovor „*Support towards Initiative for the protection of upper course of the river Cehotina*” od strane The Nature Conservancy.

Sadržaj

1	Executive summary.....	5
2	Sažetak	7
3	Uvod.....	9
4	Upravljanje zaštićenim područjem	10
5	Vidovi upravljanja	11
5.1	Upravljanje od strane države	11
5.2	Zajedničko/ podijeljeno upravljanje (shared governance)	12
5.3	Privatno upravljanje	13
5.4	Upravljanje od strane lokalnih zajednica ili starosjedilačkih naroda	13
6	Kompetencije i obaveze upravljača	14
6.1	Globalni registar kompetencija.....	14
6.2	Obaveze upravljača zaštićenih područja u Crnoj Gori.....	15
7	Pravni subjekti na teritoriji Opštine Pljevlja koji djeluju u oblasti zaštite životne sredine i srodnih oblasti relevantnih za rad budućeg zaštićenog područja i procjena njihovih kapaciteta	17
8	Analiza upitnika, urgentne potrebe i preporuke	19
9	Korištena i citirana literatura.....	22
10	Popis priloga	23

Skraćenice

CBD – Konvencija o biološkoj raznovrsnosti

IUCN – Međunarodna unija za zaštitu prirode

JPNPCG – Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore

PP – park prirode

SRK – Sportsko-ribolovni klub

TNC – The Nature Conservancy

TO – Turistička Organizacija

WCPA – Svjetska komisije za zaštićena područja

NVO – nevladina organizacija

1 Executive summary

The analysis *"Mapping of potential managers and assessment of their capacities to manage the future protected area of the upper course of the Čehotina river"* was prepared to support the process of establishing a protected area of the upper course of the river Čehotina which is carried out in the municipality of Pljevlja. Its primary goal is to help the Municipality of Pljevlja, as the initiator of the process of protection of this area, in making a decision on the selection of the manager of the future protected area.

Today, the management of protected areas places great demands and expectations on managers, which, in addition to preserving the value of protected areas, include a number of other obligations. Active protection, monitoring and preservation of values, visitor management and education are just some of the tasks directly related to the management of protected areas. However, the responsibility and expectations of protected area managers are expanding and start to include new roles that cover not only nature conservation but also work and cooperation with people and local communities. This includes, for example, engaging stakeholders in a protected area through sustainable development and respecting community rights. In order to ensure the development of the capacity of institutions and their officials who can meet these expectations, in 2016 IUCN developed the Global Register of Competences for employees in protected areas, which is the basis for better identification of knowledge and skills needed to manage these areas.

Guidelines and recommendations from the IUCN Global Register of Competences were used to prepare this analysis and identify capacities in the municipality of Pljevlja to create a system for efficient management of the future protected area of upper Čehotina river.

As an initial step, a list of legal entities from the Municipality of Pljevlja was created. Only entities which operate in the field of environmental protection, management of natural and cultural resources, sustainable development and tourism development, as well as which are supposed to have certain capacities, skills and technical resources that can be used to establish effective management of the future protected area, were considered.

As a next step, based on the recommendations from the Global Competence Register, a questionnaire was developed containing 45 questions grouped into 3 thematic groups.

The first group consists of a set of questions about the organization/ institution that the respondents represent, its structure and the activity it performs, as well as the technical equipment it owns. The second group of questions concerns the skills and knowledge needed to plan, manage and perform administrative tasks in order to ensure efficient and equitable management of the protected area. Finally, the third group of questions concerns the specific technical skills and specific knowledge required for the management of the protected area and its application.

The analysis of the answers received by the questionnaire and interviews showed that among the 4 stakeholders for the management of the future protected area there are certain individual capacities in terms of knowledge, skills and technical equipment that can significantly contribute to the successful operation of the future protected area. Some of the entities have specific experience in managing natural

resources and preparing plans for their management or possess a significant quantity of technical equipment for field work and supervision, which is certainly very important from the aspect of future protected area management.

However, none of the stakeholders is currently sufficiently prepared to manage the protected area independently and further training and development is needed for each.

Therefore, in order to mobilize all resources, human and technical, as well as rationalize the cost of financing the future protected area, we propose to the Municipality of Pljevlja to conduct a stakeholder consultation process to jointly consider the possibility of implementing a joint/ shared management model that would involve a number of different stakeholders and putting their resources (technical and human) in the service of efficient management of the future protected area of the upper course of the Čehotina river.

We also draw special attention to the need to ensure that the future manager understands the function and purpose of the protected area, as well as to ensure sustainable management of the area, taking special care that the valorization and development of this area (such a tourism) does not endanger its natural values and resources.

2 Sažetak

Analiza *“Mapiranje potencijalnih upravljača i procjena njihovih kapaciteta za upravljanje budućim zaštićenim područjem gornjeg toka rijeke Čehotine”* pripremljena je kao podrške procesu uspostavljanja zaštićenog područja gornjeg toka rijeke Čehotine koji se sprovodi na području opštine Pljevlja. Njen prvenstveni cilj je da Opštini Pljevlja kao inicijatoru procesa zaštite ovog područja pomogne u donošenju odluke o izboru upravljača budućeg zaštićenog područja.

Upravljanje zaštićenim područjima danas pred upravljače postavlja velike zahtjeve i očekivanja koja osim očuvanja vrijednosti zaštićenih područja podrazumjeva i čitav niz drugih obaveza. Aktivna zaštita, praćenje stanja i očuvanje vrijednosti, upravljanje posjetiocima i edukacija samo su neki od poslova direktno povezanih sa upravljanjem zaštićenim područjima. Međutim, odgovornost i očekivanja od upravljača zaštićenih područja danas su sve veća i uključuju nove uloge koje osim očuvanja prirode pokrivaju i rad i saradnju sa ljudima i lokalnim zajednicama, odnosno zainteresovanim stranama na nekom zaštićenom području kroz održivi razvoj, uvažavanje prava zajednice i drugo. Kako bi se osigurao razvoj kapaciteta institucija i njihovih službenika koji mogu odgovoriti na ta očekivanja, IUCN je 2016. godine razvio Globalni registar kompetencija za zaposlene u zaštićenim područjima¹ koji predstavlja osnovu i podlogu za bolju identifikaciju potrebnih znanja i vještina za upravljanje ovim područjima.

Za izradu ove analize i identifikovanje kapaciteta na područja opštine Pljevalja za kreiranje sistema za efikasno upravljanje budućim zaštićenim područjem gornje Čehotine poslužile su smjernice i preporuke iz IUCN-ovog Globalnog registra kompetencija.

Kao početni korak kreirana je lista pravnih subjekata sa područja opštine Pljevlja koji djeluju u oblasti zaštite životne sredine, upravljanja prirodnim i kulturnim resursima, održivom razvoju i razvoju turizma za koje se pretpostavilo da posjeduju izvjesne kapacitete, vještine i tehničke resurse koji mogu biti stavljani u svrhu uspostavljanja efikasnog upravljanja budućim zaštićenim područjem.

Kao sledeći korak na bazi preporuka iz Globalnog registra kompetencija razvijen je upitnik koji sadrži 45 pitanja grupisana u 3 osnovne grupe.

Prvu grupu čini set seta pitanja o organizaciji/ instituciji koju ispitanici predstavljaju, njenoj strukturi i djelatnosti koju obavlja, kao i tehničkoj opremljenosti. Druga grupa pitanja se tiče vještina i znanja potrebnih za planiranje, menadžment i obavljanje administrativnih poslova u cilju osiguravanje efikasnog i pravednog upravljanja zaštićenim područjem. Na kraju treća grupa pitanja se tiče posebnih tehničkih vještina i specifičnih znanja potrebnih za upravljanje zaštićenim područjem i njihova primjena.

Analiza odgovora dobijenih upitnikom i intervjuima je pokazala da među 4 zainteresovana subjekta za upravljanje budućim zaštićenim područjem postoje određeni pojedinačni kapaciteti u pogledu znanja, vještina i tehničke opremljenosti koji mogu u značajnoj mjeri da doprinesu uspješnom radu budućeg zaštićenog područja, posebno na samom početku rada i uspostavljanja zaštićenog područja. Neki od subjekata posjeduju određena specifična iskustva u upravljanju prirodnim dobrima i pripremi planova za

¹ <https://www.iucn.org/content/globalregister-competencies-protected-area-practitioners>

njihovo gazdovanje, ili pak posjeduju zavidan nivo tehničke opremljenosti za terenski rad i nadzor u zaštićenom područja, što je svakako vrlo značajno sa aspekta upravljanja budućim zaštićenim područjem.

Međutim, nijedan od zainteresovanih subjekata trenutno nema dovoljno spremnosti da samostalno upravlja zaštićenim područjem i potrebna je njihova dalja obuka i razvoj.

Stoga, u cilju mobilizacije svih resursa, ljudskih i tehničkih, kao i racionalizacije troškova finansiranja rada budućeg zaštićenog područja predlažemo lokalnoj samoupravi Pljevlja da sprovede proces konsultacija sa zainteresovanim stranama kako bi zajedno razmotrile mogućnosti primjene modela zajedničkog/podijeljenog upravljanja koji bi omogućio uključivanje više zainteresovanih subjekata i stavljanje njihovih resursa (tehničkih i ljudskih) u službu efikasnog upravljanje budućim zaštićenim područjem gornjeg toka rijek Čehotine.

Takođe, skrećemo posebnu pažnju da je neophodno osigurati da budući upravljač prije svega razumije funkciju i svrhu zaštićenog područja, kao i da obezbijedi održivo upravljanje područjem vodeći računa da valorizacija i korišćenje ovog područja (npr. turizam) ne ugrozi njegove prirodne vrijednosti i resurse.

3 Uvod

Projektni zadatak *“Mapiranje potencijalnih upravljača i procjena njihovih kapaciteta za upravljanje budućim zaštićenim područjem gornjeg toka rijeke Čehotine”* osmišljen je u cilju podrške procesu uspostavljanja zaštićenog područja gornjeg toka rijeke Čehotine koji se sprovodi na području opštine Pljevlja.

Nevladine organizacije Da zaživi selo, WWF Adria i Eko-tim, a uz podršku organizacije The Nature Conservancy, u februaru 2021. godine, pokrenule su Inicijativu „Za našu Čehotinu“ koja ima za cilj zaštitu gornjeg toka rijeke Čehotine u skladu sa relevantnim nacionalnim zakonodavstvom. Inicijativa je prihvaćena od strane Opštine Pljevlja, te se trenutno sprovodi zakonska procedura ka uspostavljanju zaštićenog područja.

Kao podrška procesu uspostavljanja zaštićenog područja gornjeg toka rijeke Čehotine, Eko-tim je pripremio dokument *“Mapiranje potencijalnih upravljača i procjena njihovih kapaciteta za upravljanje budućim zaštićenim područjem gornjeg toka rijeke Čehotine”* (u daljem tekstu Analiza) kojim je identifikovao postojeća pravna lica kao potencijalne upravljače budućim zaštićenim područjem i sproveo bazičnu procjenu njihovih kapaciteta i iskustava, a u cilju mobilisanja svih postojećih kapaciteta i resursa u službi efektivnog upravljanja i očuvanja vrijednosti tog zaštićenog područja. U tom smislu ona se može smatrati i jednim od prvih koraka prema razvoju smjernica i okvira za profesionalizaciju rada u budućem zaštićenom području.

Glavni nalazi Analize će biti predati Opštini Pljevlja, te će isti pomoći prilikom donošenja odluke o izboru upravljača budućeg zaštićenog područja gornjeg toka rijeke Čehotine.

Analiza je sprovedena u okviru Inicijative za zaštitu gornjeg toka rijeke Čehotine, koja je podržana kroz grant ugovor *„Support towards Initiative for the protection of upper course of the river Cehotina”* od strane The Nature Conservancy.

4 Upravljanje zaštićenim područjem

Zaštita prirode je niz mjera i aktivnosti usmjerenih na sprečavanje oštećenja prirode, prirodnih vrijednosti i prirodne ravnoteže. Jedna od tih mjera je uspostavljanje i utvrđivanje zaštićenih prirodnih dobara i sistema praćenja njihove zaštite.

Zaštićeno područje je jasno definisano područje koje je priznato sa svrhom i kojim se upravlja s ciljem trajnog očuvanja cjelokupne prirode, usluga ekosistema koje ono osigurava, te pripadajućih kulturnih vrijednosti, na zakonski ili drugi efikasan način. Ova definicija zaštićenih područja je nakon mnogih revizija i izmjena od strane brojnih stručnjaka unutar Međunarodne unije za zaštitu prirode (IUCN) i Svjetske komisije za zaštićena područja (WCPA), u svojoj konačnoj verziji prihvaćena na Svjetskom kongresu zaštite prirode u Barseloni 2008. godine.

Shodno članu 28, Zakona o zaštiti prirode, "Službeni list Crne Gore", br. 054/16 od 15.08.2016, postupak proglašavanja zaštićenih područja pokreće se zahtjevom za izradu stručne studije (studije zaštite) od strane nadležnog organa jedinice lokalne samouprave. U slučaju rijeke Čehotine taj nadležni organ je Opština Pljevlja koja je pokrenula postupak proglašavanja u martu 2021. godine, a na inicijativu nevladinih organizacija Da zaživi selo, WWF Adria i Eko-tim, i uz podršku organizacije The Nature Conservancy. Iako je taj proces još uvijek u toku i studija zaštite nije finalizovana, očekivanja su da bi gornji tok rijeke Čehotine trebao biti proglašen prvim parkom prirode na teritoriji opštine Pljevlja.

Crnogorskim zakonodavstvom park prirode je definisan kao prostrano prirodno ili dijelom kultivisano područje kopna i/ili mora, koje karakteriše visok nivo biološke raznovrsnosti i/ili geoloških vrijednosti sa značajnim predionim, kulturno-istorijskim vrijednostima i ekološkim obilježjima od nacionalnog i međunarodnog značaja. U parku prirode zabranjeno je vršiti radnje, aktivnosti i djelatnosti kojima se ugrožavaju obilježja, vrijednosti i uloga parka.

Ovakvoj definiciji park prirode odgovara IUCN kategorija V zaštićenih područja – zaštićeni pejzaž, koji se definiše kao: „zaštićeno područje gdje je interakcija čovjeka i prirode vremenom kreirala prepoznatljiv karakter predjela značajnih ekoloških, bioloških, kulturnih i pejzažnih vrijednosti, i gdje je očuvanje integriteta te interakcije neophodno za zaštitu i održavanje predjela i njegovih vrijednosti“, (IUCN).

Shodno tome, za parkove prirode je karakteristična interakcija čovjeka i prirode kroz različite oblike korištenja, koja je kreirala neke od vrijednosti tih područja po kojima su ona i prepoznata. Stoga je, pored očuvanja bioloških vrijednosti i prirodnih procesa područja, jedan od glavnih ciljeva upravljanja parkovima prirode i očuvanje ekoloških procesa, bioloških, kulturnih i pejzažnih vrijednosti nastalih u interakciji čovjeka i prirode kroz tradicionalne oblike korištenja resursa.

Stoga je za uspješno upravljanje ovim područjima potrebno uspostaviti i odgovarajuću upravljačku strukturu sa kadrom tehnički opremljenim i edukovanim za poslove zaštite prirode ali i održive prakse korištenja prirodnih resursa koja će, uz dobru saradnju i interakciju sa lokalnom zajednicom donositi benefite i predstavljati okosnicu budućeg lokalnog ruralnog razvoja.

5 Vidovi upravljanja

Upravljanje zaštićenim područjima danas pred upravljače postavlja velike zahtjeve i očekivanja koja osim očuvanja vrijednosti zaštićenih područja podrazumjeva i čitav niz drugih obaveza kao što su unapređenje održivog razvoja i održivo korištenje resursa na tom područja, zatim razvoj održivih vidova turizma i programa edukacije, te saradnja sa lokalnom zajednicom i razvoj partnerstava s drugim sektorima.

IUCN, kao i CBD prepoznaju 4 široka tipa upravljanja zaštićenim područjima, definisana na osnovu toga ko ima ovlaštenja, odgovornost i može biti smatran odgovornim za ključne odluke u vezi tih zaštićenih područja:

- A. Upravljanje od strane države
- B. Zajedničko upravljanje
- C. Upravljanje od strane privatnog lica
- D. Upravljanje od strane lokalnih zajednica ili urodjениčkih grupa

5.1 Upravljanje od strane države

Ovaj vidi upravljanja je najčešći i sa njim je upoznata većina ljudi. Smisao upravljanja od strane države je da neki organ državne uprave (npr. Ministarstvo ili agencija za upravljanje parkovima koji su direktno odgovorni Vladi) ima ovlaštenja, dužnost i odgovornost da upravljaju zaštićenim područjem, utvrđuje ciljeve očuvanja i izrađuje i realizuje plan upravljanja tim područjem. Kod ovog upravljanja vlada odnosno država je najčešće vlasnik zemljišta, voda i ostalih resursa na zaštićenom području.

Kod ovog tipa upravljanja prepoznat je model i da regionalni ili opštinski organi mogu takođe imati nadležnost da proglašaju i upravljaju zaštićenim područjima, kao i da budu vlasnici zemljišta i resursa u zaštićenom području.

Poseban tip državnog upravljanja zaštićenim područjima koja se često nalazi u zaštićenim područjima u istočnoj Evropi je **delegirano upravljanje**, kada se odgovornost upravljanja prenosi na subjekte koji ne pripadaju istoj instituciji, npr. drugom ministarstvu ili nevladinoj organizaciji ili pak privatnoj kompaniji.

U takvim slučajevima, vlada zadržava kontrolnu ili nadzornu funkciju nad zaštićenim područjem, ali planiranje i/ili upravljanje povjerava paradržavnoj organizaciji, privatnom pravnom licu, NVO ili zajednici. Informisanje ili konsultacije sa zainteresovanim stranama prije proglašenja zaštićenog područja i donošenja i sprovođenja odluka može, ali i ne mora da bude zakonska obave za vlade.

Kao primjer delegiranog upravljanja možemo navesti Park prirode Sečoveljske solane u Sloveniji gdje je Vlada Slovenije delegirala upravljanje ovim područjem privatnoj kompaniji za telekomunikacije, kroz mehanizam "dvostruke koncesije". Prva koncesija se odnosi na tradicionalnu proizvodnju soli iz morske vode, a druga za upravljanje zaštićenim područjem koje uključuje i područja za proizvodnju soli kao i njegovo okruženje. Bioraznoliki pejzaž koji je nastao u simbiozi sa proizvodnjom soli može biti očuvan samo dokle se nastavlja i proizvodnja soli. Upravljanje ovim područjem vrši se prema planu koji je odobrila Vlada i izvršila privatna kompanija.

U Crnoj Gori kao primjer možemo navesti Park prirode Piva kojim upravlja jednočlano Društvo sa ograničenom odgovornošću "Park prirode Piva", čiji je osnivač Skupština opštine Plužine, a na osnovu člana 35 Statuta opštine Plužine ("Sl.list RCG – opštinski propisi" broj 23/04 i 7/07 i "Sl.list CG – opštinski propisi" broj 1/11, 8/11 i 22/11) i člana 64 Zakon o privrednim društvima ("Sl.list RCG" broj 06/02 i "Sl.list CG" br.17/07,80,08,40/10, 36/11 i 40/11) a u vezi sa članom 21 Odluke o proglašenju regionalnog parka Piva ("Sl.list CG – opštinski propisi" broj 15/15), i članom 55 Zakona o zaštiti prirode ("Sl.list CG" br.51/08,21/09 i 40/11).

Članom 2 Odluke o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću, definisano je da je Osnivač društva Opština Plužine, kao i da je Osnivač jedini vlasnik Društva sa 100% udjela u Društvu.

Članom 14 Odluke o osnivanju definisano je da Društvom upravlja Osnivač na način i pod uslovima utvrđenim ovom Odlukom, Zakonom i Statutom Društva.

5.2 Zajedničko/ podijeljeno upravljanje (shared governance)

Zaštićena područja pod zajedničkim upravljanjem temelje se na institucionalnim mehanizmima i procesima koji - formalno i/ili neformalno dijele ovlaštenja i odgovornost među nekoliko subjekata.²

To podrazumjeva da različiti akteri (državni, regionalni i lokalni organi, lokalne zajednice, udruženja korisnika, privatni preduzetnici, vlasnici zemljišta, itd.) dijele međusobno upravljačka ovlaštenja i odgovornost u donošenju i sprovođenju odluka. U okviru zajedničkog upravljanja, mogu se prepoznati i različiti tipovi upravljanja kao što su najčešće kolaborativno upravljanje (upravljanje kroz saradnju), pluralistička uprava, kao u prekogranično upravljanje.

Kolaborativnog upravljanja je jedan oblik zajedničkog upravljanja u kojem ovlaštenje i odgovornost za donošenje odluka pripadaju jednoj agenciji, pri čemu je ona u obavezi, po zakonu, da obavijesti ili konsultuje druge nosioce prava i zainteresovane strane, u vrijeme planiranja ili sprovođenja inicijativa. Na primjer, učesnici u upravljanju se može obezbijediti dodjeljivanjem tijelima koje obuhvataju više zainteresovanih strana, odgovornost za izradu tehničkih predloga za propise vezane za zaštićeno područje, koji se potom podnose na odlučivanje organu za validaciju i odobrenje. U takvim situacijama, savjetodavno tijelo koje izrađuje tehnički predlog ima značajan uticaj na odluke.

Predstavnici različitih zainteresovanih strana ili konstituenti sjede u organu upravljanja sa ovlaštenjem za donošenje odluka i odgovornost, i odluke donose zajedno konsenzusom. Kao i u prethodnom slučaju kada se donesu neke odluke, njihovu je realizaciju potrebno povjeriti odabranim tijelima, organima ili pojedincima.

Jedan od oblika podijeljenog upravljanja odnosi se na prekogranična zaštićena područja, gdje upravljanje obuhvata uključenost najmanje dvije vlade i drugih lokalnih aktera.

²Borrini-Feyerabend et al. 2013 - IUCN

5.3 Privatno upravljanje

Kod ovog vida upravljanja razlikuje se više tipova: područjem upravlja privatni vlasnik; upravlja neprofitna organizacija (NVO, univerziteti, zadruge); upravljaju profitne organizacije (pojedinci ili poslovni subjekti).

Privatno upravljanje ima dug istorijat budući da je poteklo iz prakse da je nekadašnja aristokratija često čuvala određena područja, uglavnom zbog lova. Budući da se značajan biodiverzitet nalazi upravo u privatnim područjima, privatno vlasništvo je danas još uvijek važan faktor u očuvanju prirode. Kod ove vrste upravljanja, zemljište je u vlasništvu ili pod kontrolom pojedinca, NVO, preduzeća ili zadruge i njime se upravlja zbog očuvanja biodiverziteta, bez obzira da li je to prepoznato od strane države. Zemljištem se može upravljati po profitnom ili neprofitnom principu. Privatno upravljanje u Crnoj Gori se može naći na primjeru Botaničke baste Dulovina kojim je upravljala porodica Vincek, prije nego je odlukom Vlade Crne Gore prešla pod upravu JPNPCG.

5.4 Upravljanje od strane lokalnih zajednica ili starosjedilačkih naroda

Ova vrsta upravljanja vjerovatno je najstariji oblik upravljanja zaštićenim područjem, i kao takav još uvijek postoji. IUCN definiše ovaj tip upravljanja kao: „zaštićena područja gde ovlašćenja i odgovornost upravljanja počivaju na starosedelačkim narodima i/ili lokalnim zajednicama kroz razne oblike običajnih ili pravnih, formalnih ili neformalnih institucija i pravila”.³

Ova vid upravljanja obuhvata dva tipa: a) područja i teritorije autohtonih naroda koje su formirali i kojima upravljaju autohtoni narodi; i b) područja koja čuvaju zajednice a koja su formirali i kojima upravljaju lokalne zajednice. Ova vrsta upravljanja može biti relativno složena i zahtijeva postojanje prepoznatljivih institucija i propisa da bi ta struktura bila odgovorna za postizanje ciljeva zaštićenog područja.

Bez obzira na sve različite vidove i modele upravljanja koji su identifikovani, saglasje postoji oko toga da nema "idealnog upravljačkog uređenja" za sva zaštićena područja, niti za posebne kategorije zaštićenih područja. Ne postoji neka idealna varijanta sa kojom bi se mogli upoređivati modeli upravljanja. Upravljačke strukture i procesi zavise od društvenog, političkog, ekološkog i ekonomskog, lokalnog, nacionalnog i međunarodnog konteksta i kao takve moraju se pažljivo kreirati vodeći računa da odgovore zahtjevima i ciljevima zaštićenih područja.

Mehanizmi koji se najčešće koriste da se unaprijedi upravljanje zaštićenim područjima u regionu istočne Evrope su⁴:

- 1) agencije za zaštićena područja koje su formirane u cilju koordinacije i podrške upravljanju zaštićenim područjima;
- 2) upravljanje koje je povjereno/ dato vladinim/ nevladinim akterima koji djeluju na regionalnom/ lokalnom nivou; te
- 3) uspostavljene platforme sa više zainteresovanih strana, kako bi se omogućilo odlučivanje uz široko učešće.

³Dudley, 2008 -IUCN

⁴Stanciu & Ionita, 2013

6 Kompetencije i obaveze upravljača

6.1 Globalni registar kompetencija

Aktivna zaštita, praćenje stanja i očuvanje vrijednosti, upravljanje posjetiocima i edukacija samo su neki od poslova direktno povezanih sa upravljanjem zaštićenim područjima. Međutim, odgovornost i očekivanja od upravljača zaštićenim područjima danas su sve veća i uključuju nove uloge koje osim očuvanja prirode pokrivaju i rad i saradnju sa ljudima i lokalnim zajednicama, odnosno zainteresovanim stranama na nekom zaštićenom području kroz održivi razvoj, uvažavanje prava zajednice i drugo. Formalni obrazovni programi velikim dijelom nijesu oblikovani prema svim potrebama i zadacima zaposlenih u zaštićenim područjima. Stoga je potrebno osigurati razvoj kapaciteta institucija i njihovih službenika kako bi mogli odgovoriti na sve te izazove (IUCN, 2015).

Kvalifikovani, kompetentni i posvećeni službenici prepoznati su kao ključ uspjeha zaštićenih područja zbog čega se oni moraju dodatno usavršavati kako bi usvojili kompetencije potrebne za njihov posao (IUCN, 2011).

Globalni registar kompetencija za zaposlene u zaštićenim područjima/ *A Global Register of Competences for Protected Area Practitioners*⁵ je temelj globalne inicijative IUCN-a, odnosno WCPA za profesionalizaciju upravljanja zaštićenim područjima. Ovaj Globalni registar sadrži 300 kompetencija, grupisanih u 15 kategorija od kojih su dvije kategorije povezane s opštim kompetencijama za obavljanje bilo kojeg posla. Registar tako sadrži sve moguće vještine, znanja i lične kvalitete relevantne za bilo koji posao povezan sa upravljanjem zaštićenim područjima bilo gdje u svijetu. Velik broj identifikovanih kompetencija upravljača zaštićenih područja na globalnom nivou ne znači da će sve biti primjenjive na pojedine nacionalne ili lokalne sisteme i područja, već predstavljaju osnovu i podlogu za bolju identifikaciju potreba na tim nivoima.

Inicijativa koja je pokrenuta kao dio pripremnog procesa za IUCN kongres održan 2014 u Sidneju (Australija) nastala je kao odgovor na sve veće zahtjeve i potrebe globalno rastuće mreže zaštićenih područja za efektivnim upravljanjem ovim područjima, koje podrazumjeva nova znanja i vještine, ali prije svega podizanje profila upravljača zaštićenih područja kao formalno priznate, cijenjene profesije. Krajnji cilj profesionalizacije je jačanje individualnog i organizacijskog učinka, a time i efektivnosti zaštićenih područja.

Cilj kreiranja ovakvog registra bio je definisati i klasifikovati sve kompetencije koje mogu biti potrebne za efektivno, efikasno i pravedno upravljanje zaštićenim područjima.

Pristup utemeljen na kompetencijama uključuje dokazanu sposobnost za obavljanje pojedinih poslovnih zadataka, a šire je definisan kao potrebna znanja i vještine te odgovarajući stav prema poslu, odnosno tom poslovnom zadatku (Appleton, 2016). Kompetencija je dokaziva mogućnost obavljanja nekog posla ili zadatka, široko definisana kao kombinacija znanja, vještina i pravilnog stava. Znanje pruža teorijsku

⁵ <https://www.iucn.org/content/globalregister-competencies-protected-area-practitioners>

osnovu i shvatanje zadatka, vještine omogućavaju obavljanje posla pouzdano i dosljedno, dok ispravan stav omogućuje pojedincu da posao obavli etično i savjesno (Slika 1)

Slika 1 – 'Vještine, znanje, stav' model kompetencija

Registar kompetencija idealna je referentna i polazna tačka za menadžere i stručnjake za ljudske resurse za planiranje i upravljanje osobljem zaštićenih područja, za trenere i edukatore da identifikuju i kreiraju targetirane programe za razvoj nedostajućih kapaciteta, a za pojedince za procjenu i razvoj vlastitih vještina. Jednako važno, registar pokazuje da je osiguravanje opstanka biodiverziteta na planeti složena profesija s više vještina, vrijedna poštovanja, priznanja i podrške.

6.2 Obaveze upravljača zaštićenih područja u Crnoj Gori

Po uspješno okončanom postupku i proglašenju zaštićenog područja, shodno članu 55 Zakona o zaštiti prirode, definisano je da zaštićenim područjima upravlja upravljač (pravno lice) koji ispunjava uslove u pogledu kadra, organizacione osposobljenosti za obavljanje poslova zaštite, unaprjeđenja, promovisanja i održivog razvoja zaštićenog područja. Ispunjenost ovih uslova utvrđuje organ lokalne uprave, u slučaju rijeke Čehotine kao zaštićenog područja to je Opština Pljevlja, koja aktom o proglašavanju zaštićenog područja određuje upravljača tog područja.

Obaveze upravljača zaštićenih područja u Crnoj Gori su vrlo precizno definisane članom 56 Zakona o zaštiti prirode koji precizira da je upravljač dužan da:

- donese godišnji program upravljanja i akt o unutrašnjem redu;
- obezbijedi službu zaštite;
- donese finansijski plan zaštite i razvoja područja;
- donese godišnji plan razvoja i obuke kadrova;
- obezbijedi sprovođenje mjera zaštite prirode u skladu sa ciljevima zaštite, zonama i režimima zaštite;
- čuva, unaprjeđuje i promovise zaštićeno područje;
- obilježi zaštićeno područje;
- osigura nesmetano odvijanje prirodnih procesa i održivog korišćenja zaštićenog područja;

- prati stanje u zaštićenom području i/ili području ekološke mreže i dostavlja podatke organu uprave;
- dostavlja godišnji izvještaj Ministarstvu odnosno nadležnom organu lokalne uprave o realizaciji plana upravljanja zaštićenim područjem odnosno godišnjeg programa upravljanja, sprovedenim mjerama, finansijskim sredstvima utrošenim za sprovođenje mjera; te
- obavlja i druge poslove utvrđene zakonom i aktom o osnivanju.

Imajući u vidu ovako zahtjevne obaveze i zadatke upravljača zaštićenih područja jasno je da ona u cilju uspostavljanja efektivnog upravljanja moraju odgovoriti specifičnim znanjima i vještinama kao adekvatnom tehničkom opremljenošću i finansijskim sredstvima kako bi se na takvom zaštićenom području zaista i uspostavilo efikasno upravljanje u cilju očuvanja vrijednosti tog područja.

Od 2015. godina zaštitu prirode u Crnoj Gori je okarakterisalo proširenje mreže zaštićenih područja sa 8.25 % na oko 14 % zaštićene teritorije. Međutim, takvu ekspanziju novih zaštićenih područja ne prati uspostavljanje adekvatnih mehanizama upravljanja. Naime, za veliki broj postojećih zaštićenih područja nijesu uspostavljene upravljačke strukture, kao ni pripremljeni planovi upravljanja. Stoga možemo reći da je zaštita često deklarativnog karaktera ("paper parks"). Od 76 zaštićena područja u Crnoj Gori njih 32 nema imenovanog upravljača, a čak 67 područja nema plan upravljanja⁶. Osim toga, na nekim područjima su usljed nedostatka efikasnog upravljanja primjećena i značajna uništavanja resursa i vrijednosti prouzrokovana nelegalnim i neplanskim aktivnostima.

Zbog toga je, paralelno sa procesom proglašenja novih zaštićenih područja, neophodno, pored imenovanja upravljača, raditi na profesionalizaciji pojedinaca i institucija povećavajući time efikasnost zaštićenih područja, kako bi bilo moguće odgovoriti na sve zakonom propisane zahtjeve i očekivanja javnosti.

Stoga ova kratka analiza ima za cilj da identifikuje pravne subjekte na području opštine Pljevlja i procjeni njihove potencijale i kapacitete kojim mogu doprinijeti efektivnom upravljanju budućeg zaštićenog područja gornjeg toka rijeke Čehotine. Osim toga njen cilj je i da ukaže na urgentne potrebe i nedostatke ljudskih i tehničkih kapaciteta na čijim razvojima i izgradnji je potrebno raditi u cilju uspostavljanja efikasnog menadžmenta. U tom smislu ona se može smatrati i jednim od prvih koraka prema razvoju smjernica i okvira za profesionalizaciju rada u budućem zaštićenom području.

⁶<http://prirodainfo.me/lzvjestaji/PoBrojuZPSaPlanomUpravljanja>

7 Pravni subjekti na teritoriji Opštine Pljevlja koji djeluju u oblasti zaštite životne sredine i srodnih oblasti relevantnih za rad budućeg zaštićenog područja i procjena njihovih kapaciteta

Za izradu ove analize i identifikovanje kapaciteta na područja opštine Pljevalja za kreiranje sistema za efikasno upravljanje budućim zaštićenim područjem kao osnova poslužile su smjernice i preporuke iz IUCN-ovog Globalnog registra kompetencija.

Kao početni korak kreirana je lista pravnih subjekata sa područja opštine Pljevlja koji djeluju u oblasti zaštite životne sredine, upravljanja prirodnim i kulturnim resursima, održivom razvoju i razvoju turizma za koje se pretpostavilo da posjeduju izvjesne kapacitete, vještine i tehničke resurse koji mogu biti stavljeni u svrhu uspostavljanja efikasnog upravljanja budućim zaštićenim područjem. Pri definisanju ove liste korišćeni su nalazi analize *“Istraživanje zainteresovanih strana na području gornjeg toka rijeke Čehotine”* koja je urađena 2021. godine za naručioca NVO Eko-tim, kao podrška izradi Studije zaštite gornjeg toka rijeke Čehotine.

Kao sledeći korak na bazi preporuka iz Globalnog registra kompetencija razvijen je upitnik (prilog I) koji sadrži 45 pitanja grupisana u 3 osnovne grupe.

Prvu grupu čini set pitanja o organizaciji/ instituciji koju ispitanici predstavljaju, njenoj strukturi i djelatnosti koju obavlja, kao i tehničkoj opremljenosti iste. Druga grupa pitanja se tiče vještina i znanja potrebnih za planiranje, menadžment i obavljanje administrativnih poslova u cilju osiguravanje efikasnog i pravednog upravljanja zaštićenim područjem. Na kraju, treća grupa pitanja se tiče posebnih tehničkih vještina i specifičnih znanja potrebnih za upravljanje zaštićenim područjem i njihova primjena.

Neka od pitanja su zahtijevala od ispitanih subjekata da na kraju svakog odgovora unesu ocjena od 0-4 koje predstavljaju samoprocjenu trenutnih vještina i iskustva zaposlenih u pravnom licu po sledećem rangiranju:

0 = Zaposleni ne trebaju ove vještine

1 = Zaposleni trebaju ove vještine, ali posjeduju malo ili nimalo stručnosti: potrebna je sveobuhvatna obuka i razvoj

2 = Zaposleni trebaju ove vještine i posjeduje određenu stručnosti: potrebna je dalja obuka i razvoj

3 = Zaposleni trebaju ove vještine i posjeduje dobru stručnost: potrebno je periodično usavršavanje

4 = Zaposleni trebaju ove vještine i posjeduje veliku stručnost. Oni mogu obučavati i edukovati druge o ovim vještinama.

Nakon što su ispitani subjekti dostavili ispunjene upitnike organizovani su pojedinačni sastanci konsultanta sa njima u cilju dodatne provjere kapaciteta i eventualnih korigovanja odgovora i ocjena koje su ispitanici dali.

Lista identifikovanih pravnih subjekata na teritoriji opštine Pljevlja koji su pozvani da učestvuju u procjeni kapaciteta:

Naziv pravnog subjekta	Pravni status
Opština Pljevlja- sekretarijat za životnu sredinu	Lokalna samouprava
Turistička Organizacija Pljevlja	Lokalna samouprava/ državno vlasništvo
Uprava za šume	Organ državne uprave
Lovačko društvo Pljevlja	Nevladina Organizacija
Sportsko ribolovni klub Lipljen	Sportski klub
NVO Da zaživi selo	Nevladina Organizacija
NVO Legalis	Nevladina Organizacija

Od gore navedenih pravnih subjekata jedino Uprava za šume nije pristala da učestvuje u ispitivanju uz obrazloženje da ovaj subjekt “nije pravno lice već organ državne uprave” i shodno tome smatraju da ne treba da učestvuju u istraživanju. Osim toga u procesu pripreme analize “Istraživanje zainteresovanih strana na području gornjeg toka rijeke Čehotine” u toku 2021. godine ovaj subjekt se izjasnio da nije zainteresovan za upravljanje budućim zaštićenim područjem gornjeg toka rijek Čehotine.

8 Analiza upitnika, urgentne potrebe i preporuke

Rezultati Upitnika su analizirani uz pomoć programa Microsoft Excel. Odgovori svih ispitanika unešeni su u tabelu kao i njihove ocjene koje predstavljaju procjenu trenutnih vještina i iskustva zaposlenih u pravnom licu (Prilog II).

Za bolje razumijevanje i praćenje rezultata korišteno je kodiranje bojama kako je prikazano u tablici ispod. Iz grafičkih prikaza je isključena ocjena 0, stoga oni predstavljaju samo odnos odgovora za koje je određena vještina relevantna.

Ocjena	Definicija	
0	Zaposleni ne trebaju ove vještine	
1	Zaposleni trebaju ove vještine, ali ima malo ili nimalo stručnosti: potrebna je sveobuhvatna obuka i razvoj	
2	Zaposleni trebaju ove vještine i posjeduje određenu stručnosti: potrebna je dalja obuka i razvoj	
3	Zaposleni trebaju ove vještine i posjeduje dobru stručnost: potrebno je periodično usavršavanje	
4	Zaposleni trebaju ove vještine i posjeduje veliku stručnost. Oni mogu obučavati i edukovati druge o ovim vještinama	

Upitnik je pokazao da među ispitanicima postoje određeni kapaciteti u pogledu znanja, vještina i tehničke opremljenosti koji mogu u značajnoj mjeri da doprinesu uspješnom radu budućeg zaštićenog područja, posebno na samom početku rada i uspostavljanja zaštićenog područja.

U procesu procjene 4 pravna subjekta su se izjasnili da žele da budu uključena u upravljanje budućim zaštićenim područjem. To su: Turistička Organizacija (TO) Pljevlja, Sportsko ribolovni klub (SRK) Lipljen, Lovačka organizacija Pljevlja i NVO Da zaživi selo. Stoga ćemo se u nastavku osvrnuti na neke od njihovih odgovora. Njihovi detaljni odgovori i ocjene kao i odgovori i ocjene ostalih pravnih subjekata su dostupne u zbirnoj tabeli odgovora u prilogu II.

U prvom setu pitanja, 4 pravna subjekta koji su predmet dalje analize su dokazali da obavljaju djelatnosti koje su relevantne i povezane sa zaštitom prirode i radom budućeg zaštićenog područja.

Također svi ispitanici imaju uspostavljene upravljačke strukture, tijela organizacija, kao i jasne procedure. Kada je u pitanju održivost i finansiranje ovih subjekata, TO Pljevlja se najvećim dijelom finansira sredstvima iz budžeta Opštine Pljevlja, a manjim kroz članski doprinos i naplatu boravišne takse. Godišnji budžet ovog subjekta iznosi oko 100 000 EUR. Osim njih stabilan budžet sa tendencijom rasta ima i SRK Lipljen koji je u 2020. godini kroz izdavanje dozvola za ribolov, donacije, nadoknade šteta prouzrokovane nad ribolovnim vodama, realizaciju različitih projekata prihodovao oko 189 000 EUR. Manji dio ovog iznosa je ostvaren kroz sufinansiranje sportskih aktivnosti od strane lokalne samouprave, a na osnov Zakona o sportu.

Druga dva subjekta, NVO Da zaživi selo i Lovačka Organizacija Pljevlja imaju znatno niže godišnje budžete i finansiraju se na osnovu donacija i projekata, a u slučaju Lovačke organizacije i kroz članarine i lovne dozvole.

Kada je u pitanju stanje i dostupnost kancelarijske i terenske opreme ovih pravnih subjekata, osim kancelarijskog prostora i osnovne IT opreme (računar, štampač) jedino SRK Lipljen posjeduje značajnu terensku opremu u vidu ribarske kuće od 120 m² koja se trenutno priprema za smještajne kapacitete, tri ribarske kućice od po 20 m² u gornjem toku Čehotine i na Otilovićkom jezeru, 2 čamca (1 na motorni pogon, 1 na električni pogon), 2 vozila (džip Mahindra 4x4, Dacia Duster 4x4), motorcikli, video nadzor, dvoglede, specijalizovanu HTZ opremu za ribočuvare, motorku, trimer, krampe i lopate, sportsku opremu, opremu za obavljanje slatkovodne akvakulture. Ova oprema predstavlja veoma značajan resurs koji bi se mogao iskoristiti u svrhu zaštite i nadzora budućeg zaštićenog područja. Osim toga, 11 zaposlenih u ovom pravnom subjektu su već obučeni za korištenje i rukovanje navedenom opremom. Određenu terensku opremu posjeduje i Lovačka Organizacija.

U dijelu upitnika koji se odnosi na procjenu kapaciteta za planiranje, upravljanje i administrativne poslove, za većinu pitanja ocjena je 3 kod svih subjekata. Treba napomenuti da SRK Lipljen i Lovačka Organizacija Pljevlja posjeduju dodatno iskustva u upravljanju/ gazdovanju prirodnim dobrom kao i iskustva u pripremi planova upravljanja zaštićenim područjem i njihovoj implementaciji. Konkretno, SRK Lipljen gazduje ribolovnim vodama na teritoriji opštine Pljevlja na osnovu Ugovora o davanju koncesija nad ribolovnim vodama na period od 6 godina. U okviru ovih voda postoje i dijelovi toka rijeke koji su pod određenim stepenom zaštite (riblja plodišta, posebni reviri, zabrane za ribolov), za koje je SRK Lipljen u obavezi da priprema poseban Plan upravljanja na osnovu Zakona o slatkovodnom ribarstvu i akvakulturi. Lovačka Organizacija Pljevlja gazduje sa 124 000 hektara lovne površine od koje se 25 % nalazi pod lovnim zabranom za koji su u obavezi da pripremaju poseban Plan upravljanja. Stoga su ocjene u ovim kategorijama za oba subjekta 4. S druge strane Turistička Organizacija Pljevlja i NVO Da zaživi selo ne posjeduju takva znanja i iskustva i ocjene za njih u ovim kategorijama su 1.

U dijelu upitnika koja se tiče specifičnih znanja u oblasti zaštite prirode i drugih vještina značajnih za rad u zaštićenim područjima, generalno govoreći, svi subjekti uglavnom posjeduju određenu stručnost uz potrebu daljih obuka i razvoja. Svi subjekti su pokazali veoma dobro poznavanje karakteristika i vrijednosti područja, ali i prepoznavanje direktnih i indirektnih pritisaka na ovo područja. Međutim, kada su u pitanju poznavanje zakonodavstva u oblasti zaštite prirode i procedura te nadležnosti u oblasti krivične odgovornosti u životnoj sredini kao i poslova na praćenju stanja živog svijeta kao jednog od najvažnijih aspekata rada budućeg zaštićenog područja, potrebno je značajnije jačanje kapaciteta svih zainteresovanih subjekata na područja opštine Pljevlja. Izvjesni kapaciteti postoje kada su u pitanju specifična znanja u domenu zaštite voda, ihtiofaune i praćenju stanja divljači.

Dobra znanja i iskustva su identifikovana kod svih subjekata kada su u pitanju aktivnosti organizovanja i sprovođenju edukativnih aktivnosti, turističkih događaja, upravljanja posjetiocima, kao i komunikacija sa lokalnom zajednicom.

U razgovorima sa svim subjektima konsultant je stekao utisak da postoji izvjesno nerazumjevanje primarne funkcije i svrhe zaštićenog područja, a to je zaštita i očuvanje prirodnih i kulturnih vrijednosti područja. Naime u svojim odgovorima ispitanici su prednost dali razvoju turizma sa pratećom infrastrukturom kao i ostvarivanju prihoda po tom osnovu. Takođe, prilikom iznošenja očekivanja od budućeg zaštićenog područja sa izuzetkom Lovačke organizacije nijedan subjekt nije naveo unapređenje stanja životne sredine i očuvanje biodiverziteta na tom područja. Stoga skrećemo posebnu pažnju da je

neophodno osigurati da budući upravljač prije svega razumije funkciju i svrhu zaštićenog područja kao i da obezbijedi održivo upravljanje područjem vodeći računa da valorizacija ovog područja ne ugrozi njegove prirodne vrijednosti i resurse.

Osim toga, važno je napomenuti da se Opština Pljevlja, odnosno Služba zaštite životne sredine, kao subjekt koji je pokrenuo zaštitu ovog područja, izjasnila da ne želi da bude uključena u upravljanje budućim zaštićenim područjem. Njihovi kapaciteti sa svega 2 zaposlena u Službi su nedovoljni da bi upravljali ovim područjem. Pored toga ne posjeduju posebnu tehničku i terensku opremu koja bi mogla značajnije doprinijeti resursima za upravljanje područjem. Međutim, kako se radi o jedinici lokalne samouprave na čijoj se teritoriji nalazi buduće zaštićeno područje ovaj subjekt bi trebao biti uključen u proces proglašenja i upravljanja, budući da je Zakonom o zaštiti prirode definisano da zaštićeno područje proglašava Skupština jedinice lokalne samouprave, po prethodno pribavljenoj saglasnosti Ministarstva i mišljenje organa državne uprave nadležnih za poslove poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i poslove kulture. Za prirodno dobro za koje se na osnovu studije zaštite utvrdi da ima svojstva zaštićenog područja donosi se akt o proglašavanju zaštićenog područja. Akt između ostalog sadrži naziv upravljača. Dosadašnja praksa prilikom proglašenja zaštićenih područja u kategoriji park prirode (PP Piva, PP Zeta, PP Komovi,...) je bila da se za upravljanje područjem za upravljača odrede Sekretarijati lokalne samouprave do osnivanja pravnog subjekta/ privrednog društva/ agencije koje će nadalje upravljati zaštićenim područjem. Osim toga, nadzor nad radom budućeg upravljača trebao bi da vrši organ lokalne uprave nadležnih za poslove zaštite i unaprjeđenja životne sredine.

Stoga smatramo relevantnim da se u budućim aktivnostima na upravljanju zaštićenim područjem gornjeg toka rijeke Čehotine posebna pažnja obrati na Sekretarijata za životnu sredinu u Opštini Pljevlja i shodno tome planira jačanje njihovih kapaciteta.

Na kraju, analiza je pokazala da među zainteresovanim subjektima za upravljanje budućim zaštićenim područjem postoje određeni pojedinačni kapaciteti, znanja i vještine koje mogu u značajnoj mjeri pomoći rad i funkcionisanje zaštićenog područja. Međutim, niko od zainteresovanih subjekata trenutno nema dovoljno spremnosti da samostalno upravlja zaštićenim područjem. Stoga, u cilju mobilizacije svih resursa, ljudskih i tehničkih, kao i racionalizacije troškova finansiranja rada budućeg zaštićenog područja predlažemo lokalnoj samoupravi Pljevlja da sprovede proces konsultacija sa zainteresovanim stranama kako bi zajedno razmotrile mogućnosti primjene modela zajedničkog/ podijeljenog upravljanja koji bi omogućio uključivanje više zainteresovanih subjekata i stavljanje njihovih resursa (tehničkih i ljudskih) u službu efikasnog upravljanje budućim zaštićenim područjem gornjeg toka rijeke Čehotine.

Osim toga, u želji da olakšamo donosiocima odluka da efikasnije izvrše sistematizaciju radnih mjesta u upravljačkoj strukturi, definišu radne obaveze i zadatke ili pripreme oglase za zapošljavanje pripremili smo listu potrebnih kadrovskih kompetencija zaposlenih u budućem zaštićenom područja gornje Čehotine (Prilog III). Lista je kreirana na osnovu preporuka datih u IUCN vodiču za kompetencije u zaštićenim područjima (Appleton 2016) kao i dosadašnjih praksi rada i funkcionisanja zaštićenih područja u Crnoj Gori. Kompetencije su date za sledeće oblasti rada: Upravljanje parkom, Stručni saradnik/ca, Služba zaštite- nadzornik/ca.

9 Korištena i citirana literatura

1. IUCN (2015): Strategic Framework for Capacity Development in protected areas and other conserved territories 2015-2025. IUCN World Commission on Protected Areas (WCPA)
2. Kopylova, S.L. and Danilina, N.R. (Editors) (2011): Protected Area Staff Training: Guidelines for Planning and Management, IUCN
3. Appleton, M.R. (2016): A Global Register of Competences for Protected Area Practitioners. Gland, Switzerland: IUCN
4. Borrini-Feyerabend et al. 2013, Governance of Protected Areas, From understanding to action, – IUCN
5. Dudley, N. (Editor) 2008. Guidelines for Applying Protected Area Management Categories, IUCN.
6. Stanciu, E. & Ionita, A. 2013. Governance of Protected Areas in Eastern Europe – overview on different governance types, case studies, and lessons learned. Study commissioned to ProPark, Romania, by the German Federal Agency for Nature Conservation (BfN). BfN-Skripten
7. Katnić A & Stritih J, 2014, Analiza Opcija Za Upravljanje Zaštićenim Područjima U Crnoj Gori
8. Appleton M R et al. 2014, Assessment of Capacity Development Needs of Protected Area Staff in Eastern Europe- Lithuania
9. Dujmović H, Vitas B, Ljušina M, Izvešće o provedenoj procjeni potreba za obukom i razvojem (TNA) 2018, Hrvatska agencija za prirodu i okoliš
10. Zakon o zaštiti prirode, "Službeni list Crne Gore", br. 054/16 od 15.08.2016
11. Odluka o proglašenju Regionalnog parka „Komovi“ za teritoriju Opštine Andrijevića
12. Linkovi
13. <http://www.haop.hr/hr/tematska-podrucja/zasticena-podrucja/kapaciteti-za-upravljanje-zasticenim-podrucjima>
14. <https://www.wcpacapacity.com/professionalization>
15. <http://prirodainfo.me/Izvjestaji/PoBrojuZPSaPlanomUpravljanja>
16. [http://www.pluzine.me/uploads/Odluka%20o%20proglasnjenju%20Regionalnog%20parka%20Pi%20va%2001.04.2015%20v2%20\(3\)%20\(1\).pdf](http://www.pluzine.me/uploads/Odluka%20o%20proglasnjenju%20Regionalnog%20parka%20Pi%20va%2001.04.2015%20v2%20(3)%20(1).pdf)
17. <https://www.gov.me/dokumenta/528d92f3-a33f-4660-831b-eab592c7a860>
18. https://podgorica.me/db_files/Urbanizam/Dokumenta/odluka_o_proglašenju_regionalnog_parka_komovi.pdf

10 Popis priloga

Prilog I - Upitnik za procjenu kapaciteta pravnih subjekata

Prilog II - Excel tabela odgovora i ocjena - zbirno

Prilog III - Potrebne kadrovske kompetencije upravljača

Prilog I - Upitnik za procjenu kapaciteta pravnih subjekata

GENERALNA PITANJA O PRAVNOM LICU

1. Naziv pravnog lica i ime osobe koja ispunja upitnik:

2. Sjedište pravnog lica:

3. Godina osnivanja pravnog lica:

4. Vaša pozicija u pravnom licu je:

5. Vaše pravno lice je:
 - a) u privatnom vlasništvu
 - b) u državnom vlasništvu
 - c) nevladina organizacija
6. Koja je upravljačka struktura Vašeg pravnog lica (skupština, upravni odbor, izvršni direktor)?

7. Koje su djelatnosti pravnog lica?

8. Koji je broj zaposlenih u pravnom licu?

9. Koji je broj zaposlenih na neodređeno vrijeme i na određeno vrijeme?
 - a) Određeno vrijeme: _____
 - b) Neodređeno vrijeme: _____
10. Molim prikažite obrazovnu i polnu strukturu zaposlenih u pravnom licu:
 - a) Obrazovna struktura: OŠ _____; SSS _____; VŠS _____; VSS _____
 - b) Polna struktura: muški _____; ženski _____; drugo _____
11. Koliki je bio budžet pravnog lica u posljednje 3 godine?
2018: _____
2019: _____
2020: _____
12. Koji su glavni izvori finansiranja pravnog lica?

13. Molimo da opišete stanje i dostupnost kancelarijske i terenske opreme u pravnom licu (IT oprema, specijalizovana obuća i odjeća, dvogledi, ostalo)

14. Da li pravno lice posjeduje terensko vozilo?
 - a) Da
 - b) Ne
15. Da li zaposleni u pravnom licu provode više vremena u kancelariji ili na terenu?

Molimo da na kraju svakog odgovora gdje se to traži unesete ocjenu od 0-4 koje predstavljaju procjenu trenutnih vještina i iskustva zaposlenih u pravnom licu.

0 = Zaposleni ne trebaju ove vještine

1 = Zaposleni trebaju ove vještine, ali ima malo ili nimalo stručnosti: potrebna je sveobuhvatna obuka i razvoj

2 = Zaposleni trebaju ove vještine i posjeduje određenu stručnosti: potrebna je dalja obuka i razvoj

3 = Zaposleni trebaju ove vještine i posjeduje dobru stručnost: potrebno je periodično usavršavanje

4 = Zaposleni trebaju ove vještine i posjeduje veliku stručnost. Oni mogu obučavati i edukovati druge o ovim vještinama.

16. Posjeduje li pravno lice iskustvo u upravljanju ljudskim resursima?

Ocjena: _____

17. Posjeduje li pravno lice iskustvo s implementacijom određenih planova, programa, strategija, a pogotovo onih vezanih uz oblast zaštite životne sredine i/ili prirode?

Ocjena: _____

18. Posjeduje li pravno lice iskustva u pripremi projektnih predloga (posebno kod međunarodnih donatora) i da li je učestvovalo u sprovođenju istih i njihovom izvještavanju?

a) Da _____ (objasniti)

b) Ne

Ocjena: _____

19. Posjeduje li pravno lice iskustvo u upravljanju finansijama?

c) Da _____ (objasniti)

d) Ne

Ocjena _____

20. Posjeduje li pravno lice iskustvo u upravljanju/gazdovanju određenim prirodnim dobrom?

a) Da

b) Ne

Ukoliko je odgovor DA, molimo obrazložite:

Ocjena: _____ -

21. Posjeduje li pravno lice iskustvo u pripremi Planova upravljanja zaštićenim područjem i implementaciji istog?

a) Da

b) Ne

Ukoliko je odgovor DA, molimo obrazložite:

Ocjena: _____

22. Koji su najvažniji partneri pravnog lica u sprovođenju svojih redovnih aktivnosti?

SPECIFIČNA ZNANJA IZ OBLASTI ZAŠTITE PRIRODE

23. Da li su zaposleni u pravnom licu prolazili kroz treninge, seminare, radionice koje se tiču oblasti zaštite prirode i upravljanja zaštićenim područjem?

- a) Da
- b) Ne

Ukoliko je odgovor DA, molimo nabrojite najbitnije:

Ocjena: _____

24. Da li su zaposleni u pravnom licu upoznati sa zakonodavstvom Crne Gore u oblasti zaštite prirode?

- a) Da
- b) Ne

Obrazložiti _____

Ocjena: _____

25. Da li zaposleni u pravnom licu posjeduju znanja i iskustvo na poslovima praćenja stanja živog svijeta?

- c) Da
- d) Ne

Obrazložiti _____

Ocjena: _____

26. Da li u pravnom licu postoje zaposleni koji su po struci biolozi, ekolozi, pejzažni arhitekti i srodne struke

Ako da, navesti koliko i koje _____

27. Na koji su način djelatnosti pravnog lica povezane s područjem gornjeg toka rijeke Čehotine?

28. Na koji način smatrate da djelatnosti pravnog lica utiču na područje gornjeg toka Čehotine?

Direktan uticaj: _____

Indirektan uticaj: _____

29. Na koji način smatrate da će buduće zaštićeno područje uticati na djelatnosti pravnog lica?

Ograničavajući uticaj (navedite ograničenja, barijere): _____

Podstičući uticaj (navedite mogućnosti): _____

30. Da li je pravno lice sprovodilo aktivnosti sa ciljem unapređenja stanja rijeke Čehotine ili nekog drugog prirodnog dobra?

- a) Da
- b) Ne

Ako je odgovor DA, molimo da opišete aktivnosti koje su sprovedene:

Ocjena: _____

31. Da li su zaposleni u pravnom licu upoznati sa glavnim karakteristikama, vrijednostima i problemima na gornjem toku rijeke Čehotine?

Navedite: _____

Ocjena: _____

32. Molimo objasnite Vaše razumijevanje i viđenje funkcije i cilja zaštićenog područja?

33. Da li pravno lice prepoznaje spoljašnje pritiske i aktivnosti na području Čehotine koje mogu negativno uticati na njene prirodne vrijednosti i funkcije?

a) Da

b) Ne

Ukoliko je odgovor DA, molimo obrazložite:

34. Da li pravno lice poznaje krivično zakonodavstvo u oblasti zaštite prirode?

a) Da

b) Ne

Ocjena: _____

35. Prema Vašem mišljenju, koja je uloga lokalnih zajednica u upravljanju zaštićenim područjem?

36. Koji je broj zaposlenih u pravnom licu koji govore neki od stranih jezika?

a) Engleski _____

b) Njemački _____

c) Ruski _____

d) Drugi _____

Ocjena: _____

37. Na skali od 0 do 4 ocjenite vaše IT vještine i vještine rada na računaru

Ocjena: _____

38. Da li zaposleni u pravnom licu posjeduju znanja i iskustva u organizovanju i sprovođenju edukativnih aktivnosti?

a) DA

b) NE

Objasnite _____

Ocjena: _____

39. Da li zaposleni u pravnom licu posjeduju znanja i iskustva u upravljanju posjetiocima?

a) DA

b) NE

Objasnite _____

Ocjena: _____

40. Da li zaposleni u pravnom licu posjeduju znanja i iskustva u razvoju turizma i organizovanju turističkih događaja?

c) DA

d) NE

Objasnite _____

Ocjena: _____

41. Da li zaposleni u pravnom licu ostvaruju redovan kontakt i saradnju sa lokalnim zajednicama na gornjem toku rijeke Čehotine?

42. Na koji način biste uključili lokalne zajednice u upravljanje zaštićenim područjem?

43. Kakva su Vaša očekivanja od budućeg zaštićenog područja?

44. Kako vidite razvoj budućeg zatićenog područja gornjeg toka rijeke Čehotine (vizija razvoja)?

45. Kada biste imali priliku, da li biste bili voljni prihvatiti ulogu upravljača zaštićenim područjem - Gornji tok rijeke Čehotine uz sve obaveze i odgovornost koja dolazi s tom ulogom?

a) Da

b) Ne

Ako je odgovor DA, molimo da obrazložite svoj odgovor:

Prilog II - tabela odgovora i ocjena- zbirno

	Opština Pločica	Turistična Organizacija Pločica	NVO Da zaživi selo	NVO Legalis	SRD Lipljen	Lovačko društvo Pločica
GENERALNA PITANJA O PRAVNOM LICU						
Naziv pravnog lica i ime osobe koja ispunja upitnik:	Sekretarijat za uređenje prostora opštine Pločica-Služba za zaštitu životne sredine- Načelnica službe	Turistička organizacija Pločica, upitnik ispunja Emina Kriještorac	NVO „Da zaživi selo“ – Pločica, direktor Dijana Knežević	NVO LEGALIS – Miloš Ostojić	Sportski ribolovni klub „Lipljen“ – Pločica, predsjednik kluba Vaso Knežević	lovačko društvo Pločica, ispunjavao Rade Janjušević
Sjedište pravnog lica:	Ul. Kralja Petra	Ul. Kralja Petra I, br.43	Ul. Vuka Karadžića 38, Pločica	Pločica	Ul. Vuka Kneževića 40, Pločica	
Godina osnivanja pravnog lica:	n/a	2005	2009		2017	2005
Pravno lice je:	lokalna samouprava	u državnom vlasništvu	nevladina organizacija	nevladina organizacija	sportski klub	nevladina organizacija
Upravljačka struktura pravnog lica	Skupština, Predsjednik, Sekretarijat, Služba	Skupština TO, Izvršni odbor TO i Izvršni direktor TO Pločica	Osnivači, Skupština, izvršni direktor	Skupština i izvršni direktor	Osnivači kluba, Skupština kluba, Upravni odbor, predsjednik kluba, sekretar kluba	skupština, upravni odbor, predsjednik društva, nadzorni odbor, sud časti
Djelatnosti pravnog lica	Sprovođenje politike i uspostavljanje sistema zaštite i unapređenja životne sredine; izradu strateških dokumenata u oblasti održivog razvoja i zaštitu životne sredine; programa monitoringa segmenata životne sredine; lokalnog programa zaštite životne sredine i implementaciju tih programa; učestvuje u izradi plana za interventne mjere u vanrednim slučajevima zagađivanja životne sredine; uspostavljanje i vođenje katastra zagađivača; zaštitu i poboljšanje kvaliteta vazduha; donošenje dugoročnih i kratkoročnih planova kvaliteta vazduha; pripremu akata za proglašenje zaštićenih prirodnih dobara; sprovođenje međunarodnih konvencija iz oblasti zaštite životne sredine; davanje saglasnosti na izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu za planove i programe koje donosi opština; sprovođenje postupka procjene uticaja na životnu sredinu za projekte za koje saglasnost, odobrenje ili dozvolu izdaju drugi	Promocija turističkih potencijala opštine Pločica	Ruralni razvoj i zaštita životne sredine.	Zaštita i prava potrošača, Zaštita i unapređenje životne sredine. Ekologija, Omladiska politika, Razvoj preduzetništva, Promocija i unapređenje ruralnog turizma.	Gazdovanje ribolovnim vodama na teritoriji opštine Pločica, učesće na sportskim takmičenjima u ribolovnim disciplinama, proizvodnja autohtone riblje mladi	uzgoj, zaštita, lov i korištenje divljači
Broj zaposlenih u pravnom licu?	2	2	5	3	6	11
Broj zaposlenih na neodređeno vrijeme i na određeno vrijeme	2 neodređeno	na neodređeno 4, na određeno 1	3 zaposlena preko Ugovora o djelu.	svi na određeno vrijeme	11 zaposlenih na određeno vrijeme	5 na određeno vrijeme
Obrazovna i polna strukturu zaposlenih u pravnom licu	VSS 2	VSS 1; VSS 1; VSS 3 Sve zaposlene su ženskog pola	VSS 3 zaposlena, (2 muškarca i 1 žena)	2 muškarca 4 žene	VSS 9, VSS 2	VSS 2 VSS 3, svi zaposleni muškog pola
Budžet pravnog lica u posljednje 3 godine	2018, 2019 i 2020: po 30.265,00€ svake godine	2018: 79.987,00€ 2019: 100.893,00€ 2020: 101.500,00€	2018: 51.066,00€ 2019: 39.453,00€ 2020: 847,00€	2019: / 2020: 58	2018: 32.157,00 € 2019: 82.206,58 € 2020: 189.003,23 €	oko 20.000 za svaku od 3 zadnje godine
Koji su glavni izvori finansiranja pravnog lica	Budžet Opštine	Sredstva iz budžeta Opštine Pločica, članski doprinos i boravišna taksa.	donacije, projekti	projekti	Izdavanje dozvola za ribolov, donacije, nadoknade šteta pričinjene nad ribolovnim vodama, projekti, prodaja riblje mladi (akvakultura). Na osnovu Zakona o sportu od lokalne samouprave za sufinansiranje sportskih aktivnosti.	članarine, lovne dozvole i slično
Stanje i dostupnost kancelarijske i terenske opreme u pravnom licu (IT oprema, specijalizovana obuća i odjeća, dvogledi, ostalo)	2 računara, skener i štampač	Osnovna IT oprema za funkcionisanje Turističke organizacije Pločica, krplice i bicikla.	računar, štampač	Poslovni prostor površine 45m2, posjedovanje dva lap topa, dva multifunkcionalna uređaja, kancelarijski namještaj, ozvučenje, tv uređaj.	Posjedujemo kancelariju u zakupu (35 m2), računar, štampač, TV, ostali inventar, ribarska kuća 120 m2 koja se priprema za smještajne kapacitete, tri ribarske kućice od po 20 m2 u gornjem toku Čehotine i na Otilovićkom jezeru, 2 čamca (1 na motornom pogon, 1 na električni pogon), 2 vozila (džip Mahindra 4x4, Dacia Duster 4x4), motorcikli, video nadzor, dvogledi, 3 toki voki, specijalizovanu HTZ opremu za ribočuvare, motorku, trimer, krampe i lopate, sportsku opremu, opremu za obavljanje slatkovodne akvakulture (agregate, mikroskope, vage, čuvarke, meredove i dr.)...	kancelarija sa opremom, Terenska odjeća i obuća, oprema za suzbijanje zaraze. Dvogled, kamera za video nadzor, foto aparat, dron,...
Da li pravno lice posjeduje terensko vozilo?	koristimo vozila Opštine	NE	NE	NE	DA, 2 vozila (džip Mahindra 4x4, Dacia Duster 4x4).	DA
Da li zaposleni u pravnom licu provode više vremena u kancelariji ili na terenu?	kombinovano	u zavisnosti od aktivnosti	kombinovano	Teran	Ribočuvari i radnici na ribnjaku su više terenski radnici, a sekretar kancelarijski i terenski	Na terenu
PLANIRANJE, MENADŽMENT I ADMINISTRATIVNI POSLOVI						
Iskustvo u upravljanju ljudskim resursima	DA, Upravljanje radnim tijelima i komisijama prilikom izrade izvještaja, informacija i planova u oblasti zaštite životne sredine	DA	Da	DA	DA	Da, društvo broji 720 članova
Ocjena:	3	3	3	3	3	3
Iskustvo u implementaciji određenih planova, programa, strategija, a pogotovo onih vezanih uz oblast zaštite životne sredine i/ili prirode	Lokalni Akcioni Program za opštinu Pločica – LEAP, Lokalni akcioni plan za biodiverzitet opštine Pločica, Plan kvaliteta vazduha za Opštinu Pločica, Sažetkom izvještaja o realizaciji mjera iz Plana kvaliteta vazduha za Opštinu Pločica i pregled mjera iz ažuriranog plana za period 2018-2021, „Kratkoročni akcioni plan za Opštinu Pločica u slučaju prekoračenja ili rizika od prekoračenja praga upozoravanja za sumpor(W)oksid SO2, Strateški planu razvoja opštine Pločica 2021-2025	TO Pločica funkcioniše po utvrđenom i usvojenom Planu i Programu rada, a sve u skladu sa stratežijama razvoja turizma koje su donešene na državnom nivou.	Da	DA	DA	Da, društvo priprema godišnji plan i program, strategiju i iste šalje Ministarstvu poljoprivrede
Ocjena	3	3	3	3	3	4
Iskustvo u pripremi projektnih predloga (posebno kod međunarodnih donatora) i da li je učestvovalo u sprovođenju istih i njihovom izvještavanju?	DA U OKVIRU DRUGIH SLUŽBI U OPŠTINI. Za pripremu projektnih predloga zadužena je Služba za evropsku integraciju i Služba Menadžera Opštine Pločica	Da. U toku poslovanja TO Pločica su realizovani određeni projekti koji su bili na državnom nivou	DA, u pripremi i realizacija projekata kod ambasada, subgrantovi EU programi kod ZZCG, projekti kod Ministarstva i dr	DA	Da __priprema i realizacija projekata kod Norveške ambasade, programi kod ZZCG, projekti kod Ministarstva poljoprivrede	DA
Ocjena	3	3	3	3	3	3
Posjeduje li pravno lice iskustvo u upravljanju finansijama?	Da- U okviru Sekretarijata za finansije	a) Da. Prilikom usvajanja Programa rada usvaja se i Finansijski plan po kojem se tokom godine radi.	DA __imamo sertifikovanog knjigovođu u koji nam vodi finansije	DA	Da __imamo sekretara, ali i sertifikovanog knjigovođu koji nam vodi finansije	DA
Ocjena	4	3	3	3	3	3

Iskustvo u upravljanju/gazdovanju određenim prirodnim dobrom?	NE	NE	Ne	NE	DA, SRK „Lipljen“ gazduje ribolovnim vodama na teritoriji opštine Pljevlja na osnovu Ugovora o davanju koncesija nad ribolovnim vodama na period od 6 godina, koji je potpisan sa Ministarstvom poljoprivrede CG	DA, Lovacko društvo gazduje sa 124000 hektara lovne površine
Ocjena				2		4
Iskustvo u pripremi Planova upravljanja zaštićenim područjem i implementaciji istog?	NE	NE	Ne	NE	DA, U okviru ribolovnih voda na teritoriji opštine Pljevlja postoje i dijelovi toka rijeke koji su pod određenim stepenom zaštite (riblja plodišta, posebni reviri, zabrane za ribolov), za koji mora da se radi poseban plan upravljanja na osnovu Zakona o slatkovodnom ribarstvu i akvakulturi.	DA 25% teritorije je pod lovnim zabranom za koji se radi poseban plan upravljanja
Ocjena				1		3
Koji su najvažniji partneri pravnog lica u sprovođenju svojih redovnih aktivnosti?	Organi lokalne uprave, Ministarstvo ekologije, Agencija za zaštitu životne sredine, NVO koje se bave poslovima zaštite životne sredine	Opština Pljevlja, NTO Crne Gore i Ministarstvo ekonomskog razvoja.	Opština Pljevlja, inspeksijske službe (poljoprivredni i vodoprivredni inspektor), TO Pljevlja, NVO sektor, SRK Lipljen.	SRK Lipljan, Nvo Da zaživi selo, Nvu PV Informer.	Ministarstvo poljoprivrede, Opština Pljevlja, inspeksijske službe (poljoprivredni i vodoprivredni inspektor), PMF, TO Pljevlja, NVO sektor.	MUP, lovački savez, inspektor za lov, Ministarstvo poljoprivrede
SPECIFIČNA ZNANJA IZ OBLASTI ZAŠTITE PRIRODE						
Da li su zaposleni u pravnom licu prolazili kroz treninge, seminare, radionice koje se tiču oblasti zaštite prirode i upravljanja zaštićenim područjem?	NE	Učešće na okruglom stolu zaštita gornjeg toka rijeke Čehotine.	DA, Više treninga i seminara na temu zaštite prirode	DA	DA- Ribočuvari kroz polaganje stručnog ispita, zaposleni u ribnjaku su pohađali obuke na temu proizvodnje autohtonih salmónida u Njemačkoj i od strane PMF-a.	DA, zaštita prirode je jedna od osnovnih djelatnosti našeg udruženja. Bez navođenja primjera
Ocjena				3		3
Da li su zaposleni u pravnom licu upoznati sa zakonodavstvom Crne Gore u oblasti zaštite prirode?	DA, - sa zakonom o zaštiti prirode sredine	Jedna zaposlena osoba iz TO Pljevlja učestvuje u izradi studije za zaštitu gornjeg toka rijeke Čehotine	DA, djelimično, i u domenu koji se tiče zaštite voda (Zakon o slatkovodnom ribarstvu, Zakon o vodama, Zakon o zaštiti prirode)	DA	DA-djelimično, i u domenu koji se tiče zaštite voda (Zakon o slatkovodnom ribarstvu, Zakon o vodama, Zakon o zaštiti prirode)	DA, zbog djelatnosti kojom se bavimo moramo da poznamo i Zakon o zaštiti prirode.
Ocjena				3		3
Da li zaposleni u pravnom licu posjeduju znanja i iskustvo na poslovima praćenja stanja živog svijeta	DA, Indirektno - preko Agencije za zaštitu životne sredine	NE	NE, nismo lično akreditovani za praćenje, ali smo inicirali od strane akreditovanih institucija da više praćenje (CETI) preko naloga inspeksijskih službi	NE	DA - praćenje stanja ihtiofaune, bentosa i fizičko-hemijskih karakteristika vode u ribolovnim vodama na teritoriji opštine Pljevlja, kao i na objektu akvakulture, a u saradnji sa PMF i inspeksijskim službama	DA, to nam je jedna od osnovnih djelatnosti
Ocjena				2		3
Da li u pravnom licu postoje zaposleni koji su po struci: biolozi, ekolozi, pejzažni arhitekti i srodne struke	DA, 1 dipl. biolog i 1,dipl.inž.pejz.arh.	NE	DA, 1 dipl. ing. pejzažne arhitekture, 1 turizmolog.	NE	DA 1 dipl. ing. pejzažne arhitekture, 1 biolog, 1 ekolog, 1 ing poljoprivrede	veterinarski i šumarski tehničar
Na koji su način djelatnosti pravnog lica povezane s područjem gornjeg toka rijeke Čehotine?	Kroz postupak uspostavljanja zaštićenog područja i formiranje upravljačkog tijela	TO Pljevlja je u obavezni da brine o zaštiti i očuvanje prirodnih ljepota i kulturnih dobara Opštine Pljevlja, a samim tim i za njihovu promociju. Od strane TO Pljevlja kreće inicijativa za stvaranje boljih uslova boravka turista kao i kreiranje turističkog proizvoda. Upoznavanje turista i svih zainteresovanih sa tim područjem, kao i naša promocija svih prirodnih ljepota i potencijala koje pruža taj lokalitet. Svakako, gornji tok rijeke Čehotine je područje koje je pogodno za razvoj ruralnog turizma, vjerskog turizma, eko turizma, kulturno obrazovnog i ribolovnog turizma. Takođe, putem našeg promotivnog materijala, brošura kao i društvenih mreža fb, instagrama i web stranice promovisemo pomenuto područje.	NVO, „Da zaživi selo“ je otkrila i valorizovala vidikovac Meandri Čehotine, promovisala ovo područje i uključila lokalnu zajednicu, lokalnu samoupravu i TO Pljevlja da pokrenu aktivnosti na valorizaciji ovog područja. Takođe, naša NVO je u saradnji sa NVO Eko tim pokrenula inicijativu za stavljanje pod zaštitu gornjeg toka Čehotine. U blizini vidikovca rekonstruisemo jednu tradicionalnu seosku kuću, koju ćemo pretvoriti u etno muzej, koja će biti nova turistička atrakcija i ponuda ovog područja.	realizujemo projekte u cilju zaštite i promocije područja	SRK Lipljen gazduje ribolovnim vodama na području gornjeg toka Čehotine (izdavanje ribolovnih dozvola, kontrola ribolova, zaštita ekologije voda, izgradnja potrebne infrastrukture (ribarske kućice, ribarske staze, parkovske mobilijar).	Područje gornjeg toka rijeke Čehotine je lovna površina koja je data na gazdovanje Lovackoj organizaciji Pljevlja
Na koji način smatrate da djelatnosti pravnog lica utiču na područje gornjeg toka Čehotine?	Direktan uticaj: Zaštita biodiverziteta i vode za piće. Indirektan uticaj: Valorizacija u turističke svrhe i ekosistemske usluge	Promocijom navedenog predjela u posljednje 3 godine došlo je do znatnog povećanja broja posjetilaca. Konkretno mislimo na vidikovac Meandri Čehotine koji se nalazi na tom području. Direktan uticaj: Promocija pomenutog područja na sajmovima i manifestacijama, zatim putem društvenih mreža fb i Instagram, web stranice, televizije, a sve zbog privlačenja većeg broja turista, kao i razvoj kompletnog lokaliteta. Indirektan uticaj: Animiranje društveno odgovornih lica i organizacija da se što više uključe u poboljšanje razvoja područja gornjeg toka rijeke Čehotine.	Djelatnost NVO Da zaživi selo je inicijalne prirode da se pokrene priča o valorizaciji ovog područja u turističke svrhe. Direktan uticaj: otkrivanje i uređenje vidikovca Meandri Čehotine, izrada putne signalizacije, pokretanje očuvanja tradicionalne seoske arhitekture ovoga kraja u cilju razvoja seoskog turizma. Indirektan uticaj: uključivanje TO Pljevlja i lokalne samouprave u cilju izgradnje određene infrastrukture i bolje valorizacije ovoga područja.	Promotivno	Djelatnosti SRK Lipljen na području gornjeg toka su evidentni na terenu (infrastrukturo, prisustvom ribočuvara na terenu, uređenje i čišćenje). Direktan uticaj: gazdovanje ribolovnim vodama i izdavanje dozvola za ribolov, kontrola ribolova, uređenje i opremanje prostora neophodnim mobilijarom i infrastrukturom. Indirektan uticaj: promocija gornjeg toka Čehotine kroz razvoj ribolovnog turizma, povećan broj posjetilaca u gornjem toku Čehotine (ribolovci, izletnici),	Redovnim obilaskom terena uočavamo nepravilnosti na istom Direktni uticaji: prihrana i zadržavanje divljači na terenu; Indirektni uticaji: uočavamo nepravilnosti, začetak požara, zagađenja vode i slično
Na koji način će buduće zaštićeno područje uticati na djelatnosti pravnog lica?	Ograničavajući uticaj: Ograničavanje određenih aktivnosti Podstičući uticaj: Promocija i uspostavljanje novih aktivnosti i investicija	Zaštitom područja gornjeg toka rijeke Čehotine očekivano je da će doći do povećanja broja posjetilaca, što dalje dovodi do bolje promocije ne samo ovog područja već i opštine Pljevlja. Svakako povećan broj posjetilaca bi mogao podstaći lokalno stanovništvo na proširenje svoje djelatnosti. U slučaju proglašenje ovog lokaliteta zaštićenim područjem postoji mogućnost uvođenja izletničke takse, te samim tim i poboljšanje finansijskog stanja TO Pljevlja, a sve to dalje utiče na bolji rad ove organizacije i jaču promociju turizma u našoj Opštini. Ograničavajući uticaj: Povećan broj posjetilaca bi mogao dovesti do nesavjesnog djelovanja što bi dalje uticalo na životnu sredinu ovog dijela opštine. Podstičući uticaj: Razvoj navedenog područja u infrastrukturom, kulturnološkom i ekonomskom smislu.	Afirmativno jer će potvrditi naše težnje na zaštiti i održivoj valorizaciji ovog područja. Ograničavajući uticaj: ne vidimo ograničenja. Podstičući uticaj: razvoj seoskog turizma, povratak mladih na selo.	Afirmativno	Afirmativno ako bude dozvoljeno obavljanje sportsko-rekreativnog ribolova i dalje na tom području. Ograničavajući uticaj: mogućnost zabrane obavljanja sportsko-rekreativnog ribolova, gubitak dijela prihoda po tom osnovu. Podstičući uticaj: razvoj ribolovnog i seoskog turizma	mного će uticati jer dijeli lovište na dva dijela. Ograničavajući uticaj: ograničavanje lovnih aktivnosti, kontrole Podstičući uticaj: uzgoj divljači i njihova reprodukcija

Da li je pravno lice sprovedilo aktivnosti sa ciljem unapređenja stanja rijeke Čehotine ili nekog drugog prirodnog dobra?	Podnošenje zahtjeva za izradu studija zaštite gornjeg toka rijeke Čehotine i Gradskog parka, saradnji sa nevladinim organizacijama Eko-tim, Da zaželi selo, WWF Adria i The Nature Conservancy, određivanje granica područja i obilasci terena	Direktne aktivnosti nismo sprovedili, ali smo pružili podršku organizacijama koje su radile sa ciljem unapređenja rijeke Čehotine.	DA, Aktivnosti na izradi Katastra загаđивача Čehotine, saradnja sa inspekcijским službama u cilju zaštite voda, akcije čišćenja rijeke, obezbjeđivanje posuda za odlaganje otpada, izrada ekološkog filma „Rijeka Čehotina“, učešće u izradi lokalnih i državnih planova koji se tiču zaštite voda, učešće u Komisijama za procjenu uticaja na životnu sredinu koje se tiču voda, partnersko učešće u ekološkim projektima NVO i dr.	DA, Čišćenje korita rijeke Čehotine, Postavljanje ekoloških tabli duž rijeke, postavljanje parkovskog mobilara na različitim lokacijama duž rijeke Čehotine, posjedovanje idejnog rješenja za sakupljanje cvrstog komunalnog otpada u rijeku.	Aktivnosti na izradi Katastra загаđивача Čehotine, pokretanje mrestilista za proizvodnju autohtonih salmonida, ribočuvarska služba, sankcionisanje krivolova i загаđивања voda, saradnja sa inspekcijским službama u cilju zaštite voda, saradnja sa PMF-om u cilju očuvanja ribljeg fonda, učešće u izradi lokalnih i državnih planova koji se tiču zaštite voda, učešće u Komisijama za procjenu uticaja na životnu sredinu koje se tiču voda, partnersko učešće u ekološkim projektima NVO i dr.	Pomaže NP Durmitor, organizuje lovšta posebne namjene Ljubišnja i lovne aktivnosti na teritoriji gornje Čehotine
Ocjena		2	4	3		2
Da li su zaposleni u pravnom licu upoznati sa glavnim karakteristikama, vrijednostima i problemima na gornjem toku rijeke Čehotine?	1. gornji tok rijeke Čehotine obuhvata njen gornji tok, koji čini 11 km toka rijeke Čehotine i 11 km vještačke akumulacije "Otilović" na rijeci Čehotini (ukupno oko 22 km), koja je napravljena prije 35 godina za potrebe TE Pljevlja, ali se voda iz akumulacije koristi i za vodosnabdjevanje grada, što predstavlja i razlog više za zaštitu gornjeg toka rijeke Čehotine. Autohtone vrste riba u jezeru su potočna pastrmka i mladica (endem dunavskog sliva). Za ove autohtone salmonide je vrlo značajan gornji tok rijeke Čehotine 2. Bogatstvo biodiverziteta, 3. Turizam zasnovan na prirodi (zimski i ljetni turizam, bogatstva flore i faune, prirodne vrijednosti, tradicionalnog načina života na selu i katunima, pećine (Pećina pod Gospića vrhom, Mališina pećina i Medena stijena) i dr.	Upoznati smo samom izradom dijela studije, a svakako kroz svakodnevne aktivnosti koje se sprovode u našoj organizaciji. Kulturno – istorijsko nasleđe i arheološka nalazišta na gornjem toku rijeke Čehotine predstavljaju lokalni i nacionalni potencijal za razvoj održivog turizma.	Potencijali rijeke Čehotine, rijeke Maočnice i Kozičke rijeke, kao i Otilovićkog jezera, za razvoj ribolovnog turizma i drugih aktivnosti na vodi i pored vode (kajak, vožnja čamcima, kupanje, kanjoning, planinarjenje). Kulturno-istorijski potencijali u kanjonu Čehotine (Mališina pećina, Medena pećina, pećina pod Gospića vrhom), nekropole stećaka, srednjovjekovni manastir Dubočica, srednjovjekovni grad Koznik, vidikovac meandri Čehotine, tradicionalna seoska arhitektura, tradicionalni proizvodi i dr. Problemi su invazivna poljoprivreda na području vruljanskog polja (plantaža jabuka, plantaže krompira), kanalizacija iz naselja u Vrujuji, dilje deponije i nepropisno odlaganje otpada na obalama rijeke i u Otilovićkom jezeru. Potencijalni problemi su i otvaranje Maočkog i Mataruškog kopa za eksploataciju lignita što bi ugrozilo silvno područje gornjeg toka Čehotine.	DA	Potencijali rijeke Čehotine, rijeke Maočnice i Kozičke rijeke, kao i Otilovićkog jezera, za razvoj ribolovnog turizma i drugih aktivnosti na vodi i pored vode (kajak, vožnja čamcima, kupanje, kanjoning, planinarjenje). Kulturno-istorijski potencijali u kanjonu Čehotine (Mališina pećina, Medena pećina, pećina pod Gospića vrhom), nekropole stećaka, srednjovjekovni manastir Dubočica, srednjovjekovni grad Koznik, vidikovac meandri Čehotine, tradicionalna seoska arhitektura, tradicionalni proizvodi i dr. Problemi su invazivna poljoprivreda na području vruljanskog polja (plantaža jabuka, plantaže krompira), kanalizacija iz naselja u Vrujuji, dilje deponije i nepropisno odlaganje otpada na obalama rijeke i u Otilovićkom jezeru. Potencijalni problemi su i otvaranje Maočkog i Mataruškog kopa za eksploataciju lignita što bi ugrozilo silvno područje gornjeg toka Čehotine	Preljeppi predjeli, netaknuta priroda, raznovrsnost biodiverziteta, izvorište pitke vode kojom se grad napaja (ako se pregruše same sebi sve ove vrijednosti su ugrožene)
Ocjena		4	3	4	3	4
Objasnite razumijevanje i viđenje funkcije i cilja zaštićenog područja?	Uredjenje i unapređenje samog prostora. Poboļjana infrastruktura kao i sama turistička ponuda naše opštine. Takođe, može biti značajan izvor prihoda kako za lokalnu samopravu tako i za lokalne zajednice. Veoma je bitno da prilikom proglašenja zaštićenog područja budu dozvoljene aktivnosti koje omogućavaju razvoj turizma na jednom lokalitetu. Odnosno da na pomenutom lokalitetu ne bude proglašena i zona zaštite.	Uredjenje i unapređenje samog prostora. Poboļjana infrastruktura kao i sama turistička ponuda naše opštine. Takođe, može biti značajan izvor prihoda kako za lokalnu samopravu tako i za lokalne zajednice. Veoma je bitno da prilikom proglašenja zaštićenog područja budu dozvoljene aktivnosti koje omogućavaju razvoj turizma na jednom lokalitetu. Odnosno da na pomenutom lokalitetu ne bude proglašena i zona zaštite.	U slučaju gornjeg toka Čehotine funkcija zaštite područja ne bi bila samo zaštitnička već i bolja i održiva turistička valorizacija ovoga kraja. Ne bi bilo poželjno da cilj bude samo zaštita, već i mogućnost za lokalno stanovništvo za razvoj ruralnog turizma, da zaštita podstiče razvoj područja, a nikako da ga još više zaustavi, s obzirom na tendenciju napuštanja pljevaljskih sela poslednjih decenija.	ne znam	U slučaju gornjeg toka Čehotine funkcija zaštite područja ne bi bila samo zaštitnička već i bolja i održiva turistička valorizacija ovoga kraja. Ne bi bilo poželjno da cilj bude samo zaštita, već i mogućnost za lokalno stanovništvo za razvoj ruralnog turizma, da zaštita podstiče razvoj područja, a nikako da ga još više zaustavi, s obzirom na tendenciju napuštanja pljevaljskih sela poslednjih decenija.	Zaštiti sav biljni i životinjski svijet, spriječiti devastaciju terena, ugrožavanje izvorišta vode za grad i slično
Da li pravno lice prepoznaje spoljašnje pritiske i aktivnosti na području Čehotine koje mogu negativno uticati na njene prirodne vrijednosti i funkcije?	DA, _Zagađivanja, krivolov, požari, poplave, suše, zemljotres	DA, Sadašnji negativni uticaji na gornji tok rijeke Čehotine su uticaji Sumskih koncesionara koji kroz eksploataciju šume dovode do brojnih negativnih uticaja na pritoke rijeke Čehotine, uticaj neodržive poljoprivrede u zoni Vruļjanskog i Maočkog polja, uticaj naselja Vruļja u smislu komunalnih otpadnih voda kao i divljih deponija na obali Čehotine. Takođe, vlasnička struktura može biti jedan od problema prilikom proglašenja zaštićenog područja. U narednom periodu potrebno je posvetiti pažnju podstici lokalnog stanovništva na seoskom području da postojeće kapacitete registruju kao privatni (smještaj ili seosko domaćinstvo, poboljšaju kvalitet usluga u svojim objektima i iste stave u turističku ponudu.	DA - Spoljašnji pritisci su invazivna poljoprivreda na području vruljanskog polja (plantaža jabuka, plantaže krompira), kanalizacija iz naselja u Vrujuji, dilje deponije i nepropisno odlaganje otpada na obalama rijeke i u Otilovićkom jezeru. Potencijalni problemi su i otvaranje Maočkog i Mataruškog kopa za eksploataciju lignita što bi ugrozilo silvno područje gornjeg toka Čehotine.	ne znam	DA - Spoljašnji pritisci su invazivna poljoprivreda na području vruljanskog polja (plantaža jabuka, plantaže krompira), kanalizacija iz naselja u Vrujuji, dilje deponije i nepropisno odlaganje otpada na obalama rijeke i u Otilovićkom jezeru. Potencijalni problemi su i otvaranje Maočkog i Mataruškog kopa za eksploataciju lignita što bi ugrozilo silvno područje gornjeg toka Čehotine.	DA- Devastacija terena (pravljemjem puteva, mostova, privrednih objekata na tom području ili neposredno blizini) nekontrolisana izgradnja kućica na vodi i slično
Da li pravno lice poznaje krivično zakonodavstvo u oblasti zaštite prirode?	DA,	NE	DA	DA	DA	da
Ocjena		2	2	2	2	3
Prema Vašem mišljenju, koja je uloga lokalnih zajednica u upravljanju zaštićenim područjem?	Da nalazi i razvija modele održivog korišćenja resursa i uključivanja građana u upravljanje zaštićenim prirodnim dobrima	N/A	Sve zainteresovane lokalne zajednice treba da budu uključene u implementaciju upravljanja datim prostorom (poljoprivredna gazdinstva, lovačko društvo, ribolovno društvo, TO Pljevlja, lokalna samouprava, EPCG-TE Pljevlja, DOO Vodovod i dr), jer su svi korisnici područja na određeni način. To korišćenje u budućem periodu mora da bude održivo za sve zainteresovane zajednice, a nikako da budu podređeno samo jednoj zajednici.	ne znam	Sve zainteresovane lokalne zajednice treba da budu uključene u implementaciju upravljanja datim prostorom (poljoprivredna gazdinstva, lovačko društvo, ribolovno društvo, TO Pljevlja, lokalna samouprava, EPCG-TE Pljevlja, DOO Vodovod i dr), jer su svi korisnici područja na određeni način. To korišćenje u budućem periodu mora da bude održivo za sve zainteresovane zajednice, a nikako da budu podređeno samo jednoj zajednici.	Ni upravljanja, ni gazdovanja nema bez titulara. Lokalne zajednice bi mogle da daju svoj doprinos ako su zainteresovane
Koji je broj zaposlenih u pravnom licu koji govore neki od stranih jezika? Ako DA, koji i koliko	Engleski	Engleski 2 ruski 1	2 osobe engleski jezik	NE	2 zaposlena govore engleski jezik	1 engleski i 1 ruski
Ocjena		2	3	3	2	2
Na skali od 0 do 4 ocijene vaše IT vještine i vještine rada na računaru		2	3	4	4	3
Da li zaposleni u pravnom licu posjeduju znanja i iskustva u organizovanju i sprovođenju edukativnih aktivnosti?	Organizovanje i vođenje javnih rasprava u postupku procjene uticaja na životnu sredinu, u postupku izrade Lokalnog akcionog plana za biodiverzitet i aktivnosti povodom obeļjeļavanja ekoloških datuma	DA, 2019 godine TO Pljevlja je organizovala konferenciju „Perspektive razvoja ruralnog turizma sa posebnim osvrtom na opštinu Pljevlja“ na kojoj su učestvovali predstavnici: Ministarstva održivog razvoja i turizma CG, Nacionalna turistička organizacija Crne Gore, Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja CG, IRF-a, Fakulteta za turizam i hotelijerstva kotor i SWG-a.	DA, organizovanje tribina i okolnih stolova na temu zaštite voda i pravilnog odlaganja otpada, organizovanje predavanja na temu zaštite životne sredine, organizovanje edukativnih kulturnih događaja na temu zaštite životne sredine, snimanje ekoloških filmova, edukacija đaka iz OŠ na temu zaštite životne sredine.	DA, veći broj takvih aktivnosti realizovano kroz projekte	DA, Organizovali smo buke zaposlenih na mrestilistu, organizovanje tribina i okolnih stolova na temu zaštite voda i ribljeg fonda, organizovanje predavanja na temu zaštite i očuvanja ribljeg fonda u slatkovodnim ekosistemima.	DA, Lovačko društvo redovno vrši edukaciju članstva o Zakonu o lovstvu, korištenju oružja, zakonu o zaštiti životne sredine
Ocjena		4	3	4	3	3

Da li zaposleni u pravnom licu posjeduju znanja i iskustva u upravljanju posjetiocima?	NE	DA, Vođenje određenih grupa posjetilaca i turista, novinara, predstavnika turoperatora.	NE	NE	DA, Upravljanje sa posjetiocima koji dolaze da obavljaju ribolov na našim vodama (upoznavanje sa ribolovnim vodama, pokazivanje lokacija za odmor, obezbjeđivanje smještaja i hrane, obezbjeđivanje vodiča za ribolov).	DA - u sklopu naše djelatnosti bitan je lovni turizam gdje strani lovci i grupe u pratnji naših čuvara sprovode lovne aktivnosti
Ocjena			3	2	4	2
Da li zaposleni u pravnom licu posjeduju znanja i iskustva u razvoju turizma i organizovanju turističkih događaja?	NE	DA, Zaposleni u TO Pjeljiva posjeduju znanja i iskustva, samim organizovanjem brojnih manifestacija, kulturnih događaja i sportskih dešavanja, kao i organizovanje konferencije za razvoj turizma.	Organizovali smo nekoliko grupnih izleta za posjetioce iz OŠ u Pjeljivama, organizovali smo 7godina uzastopno omladinski festival u Pjeljivama pod nazivom „Multimedijalni fest“ i slične aktivnosti.	DA, do sada organizovali veći broj takvih događaja	DA - Posjedujemo u domenu razvoja ribolovnog turizma	DA. Lovni turizam, ribolov, splavarenje, planinarenje i druge turističke aktivnosti vezane za prirodu
Ocjena			4	4	3	3
Da li zaposleni u pravnom licu ostvaruju redovan kontakt i saradnju sa lokalnim zajednicama na gornjem toku rijeke Čehotine?	/	Najčešće u toku ljetnjeg perioda, sa seoskim domaćinstvima, pojedinci iz lokalnih zajednica koji se bave turizmom ili posjeduju informacije od znaka za turističke aktivnosti, restorani, hoteli,	Saradnja se bazira na uključivanju mještana i lokalnih zajednica u naše aktivnosti na području gornjeg toka Čehotine (izgradnja vidikovca, krčenje šiblja, zapošljavanje mještana preko programa javnih radova i slično). Saradnja sa TO u cilju turističke valorizacije, saradnja sa lokalnim seoskim domaćinstvima u cilju obezbjeđivanja smještaja i hrane, saradnja sa SRK Lipljen u cilju razvoja ribolovnog turizma.	Da, kroz projekte	Naravno, u cilju subijanja krivolova, ali često su i krivolovci predstavnici određenih lokalnih zajednica. Saradnja i sa TO u cilju turističke valorizacije, saradnja sa ugostiteljima u cilju obezbjeđivanja smještaja i hrane, saradnja sa lokalnim seoskim domaćinstvima u cilju obezbjeđivanja smještaja i hrane.	Da, svakodnevno prilikom oblaska terena
Na koji način biste uključili lokalne zajednice u upravljanje zaštićenim područjem?	Za nalaženje razvoja modela održivog korišćenja resursa i uključivanja građana u upravljanje zaštićenim prirodnim dobrima	U narednom periodu potrebno je posvetiti pažnju podsticiu lokalnog stanovništva na seoskom području da postojeće kapacitete registruju kao privatni smještaj ili seosko domaćinstvo, poboljšaju kvalitet usluga u svojim objektima i iste stave u turističku ponudu.	Poljoprivredna gazdinstva u cilju obezbjeđivanja smještaja i ishrane posjetioaca, uz predhodnu pomoć tim gazdinstvima oko registracije domaćinstava.	/	Poljoprivredna gazdinstva u cilju obezbjeđivanja smještaja i ishrane posjetioaca, uz predhodnu pomoć tim gazdinstvima oko registracije domaćinstava.	U skladu sa svojim znanjem i poznavanjem terena uključili bi ih u upravlja je zaštićenim područjem
Kakva su Vaša očekivanja od budućeg zaštićenog područja?	Za diversifikaciju lokalne ekonomije, podsticanje lokalne proizvodnje, doprinos očuvanju prirodnog i kulturnog naslijeđa, podršku istraživanju i razvoju dobrih ekoloških navika, podršku ekološkoj edukaciji posjetilaca i lokalnog stanovništva	Uređenje i unapređenje samog prostora. Poboššana infrastruktura kao i sama turistička ponuda naše opštine. Takođe, može biti značajan izvor prihoda kako za lokalnu samoupravu tako i za lokalne zajednice.	Stvaranje boljih uslova za povratak mladih na seosko područje u cilju valorizacije njihovih poljoprivrednih domaćinstava na području gornjeg toka Čehotine	Da unaprijedi razvoj područja	Valorizacija gornjeg toka Čehotine na održiv način u skladu sa programom upravljanja. Motivacija za povratak mladih na seosko područje u cilju pokretanja održivih privrednih djelatnosti na području gornjeg toka Čehotine.	Sva flora i fauna će ostati netaknuta, a samim tim će se unaprijediti kvalitete vode Čehotine
Kako vidite razvoj budućeg zaštićenog područja gornjeg toka rijeke Čehotine (vizija razvoja)?	Zaštićeno, unapređeno i valorizovano područje	Buduće zaštićeno područje je potencijal za razvoja navedenog lokaliteta i mjesto za bolji život samih mještana, kao mjesto koje je veoma pogodno za razvoj ruralnog turizma, eko turizma, kulturnog, sportskog i vjerskog turizma i kao područje na kojem će se moći odvijati brojne aktivnosti koje će privući još veći broj posjetilaca i doprinjeti još boljoj promociji pomenutog lokaliteta. Zaštitom područja gornjeg toka rijeke Čehotine očekivano je da će doći do povećanja aktivnosti pa samim tim i broja posjetilaca, što dalje dovodi do bolje promocije ne samo ovog područja već i opštine Pjeljiva. Svakako povećan broj posjetilaca bi mogao podstaci lokalno stanovništvo na proširenje svoje djelatnosti. Takođe, veoma je važno da u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode Crne Gore, ovaj lokalitet bude zaštićen u toj mjeri kako bi se aktivni odmor mogao sprovesti u cjelosti. Ukoliko se na ovom mjestu ne dozvole radnje kao što su, planinarenje, pješačenje, ribolov, vožnja kajakom, plivanje,	Gornji tok Čehotine budući Park prirode koji će biti pokretač zelene ekonomije u Pjeljivama.	/	Gornji tok Čehotine, kao Park prirode, kroz koji će se na održiv način razvijati ruralni turizam u opštini Pjeljiva.	Prirodi ostaviti šta je njen! Zabraniti pristup svim ljudskim faktorima koji bi ugrozili to prirodno dobro jer priroda je najbolji pejzažni arhitekta
Kada biste imali priliku, da li biste bili voljni prihvatiti ulogu upravljača zaštićenim područjem - Gornji tok rijeke Čehotine uz sve obaveze i odgovornost koja dolazi s tom ulogom?	NE	DA. Kao organizacija koja prije svega vodi brigu kako o promociji lokaliteta i dobara u opštini, tako i o interesu građana i cjelokupnoj slici našeg grada, mislimo da na najbolji način možemo povezati razvoj turizma sa razvojem ovog područja, a sve na dobrobit svih građana i organizacija.	DA. NVO „Da zaživi selo“ je inicijator da se gornji tok rijeke Čehotine sa Otlovičkim jezerom turistički valorizuje kroz zaštićeno područje. Ova NVO je otiskala skrivena i raskošne predjele ovog područja, na koje se nadovezuju sve ostale aktivnosti.	NE	DA. Potpuno je logično da SRK Lipljen gazduje budućim zaštićenim područjem, jer ima najviše dodirnih tačaka sa ovim područjem kroz gazdovanje ribolovnim vodama, poznaje dobro prostor, posjeduje određene ljudske kapacitete i ostalu potrebnu infrastrukturu neophodnu za upravljanje ovim područjem, posjeduje mrestlište za proizvodnju autohtonih salmonida iz kojeg vrši poribljavanje voda i td. Kroz dosadašnji rad SRK Lipljen je na terenu pokazao pozitivan uticaj na pomenuto područje, što mogu potvrditi svi predstavnici lokalnih zajednica	Da - smatramo LO sposobnom i kompetetnom za obavljanje tog posla

PRILOG III - POTREBNE KADROVSKE KOMPETENCIJE UPRAVLJAČA

1. Kompetencije za upravljanje zaštićenim područjem/menadžment (direktor, šefovi službi)

KATEGORIJA RADA: PLANIRANJE I MENADŽMENT		
OBLAST RADA I SVRHA	OPIS ZADATAKA	OPIS POTREBNIH KOMPETENCIJA I ZNANJA
Politika zaštite prirode, planiranje i projekti Svrha: Obezbeđivanje strateškog i planskog okvira za upravljanje zaštićenim područjima	Razvija i priprema predloge projekata i planove za zaštićeno područje	Potencijalni izvore finansiranja, aplikacioni formati različitih donatora
	Implementacija projekata i planova	Projektni menadžment, sistem monitoringa i evaluacije projekata, primjenu indikatora za monitoring procesa
	Upravljanje projektima izgradnje infrastrukture	Pravni okvir za izgradnju infrastrukture, procedure tendera i dodjele ugovora, koncept procjene uticaja na životnu sredinu i relevantnu legislativu
	Koordinacija aktivnosti u Parku sa ostalim korisnicima prostora	Poznavanje različitih aktera, svojinskih prava, načina korištenja, relevantnih propisa
Liderstvo i razvoj Svrha : Osnivanje i održavanje dobro vođenih upravljačkih struktura za efikasno upravljanje zaštićenim područjima	Unapređenje institucionalnih kapaciteta Parka	Pricipi razvoja institucionalnih kapaciteta, osiguravanje finansijskih sredstava, nacionalni sistem podrške zaštićenim područjima
	Uspostavljanje procedura za strateško, plansko i adaptivno upravljanje zaštićenim područjem i pracenje uspjeha	Strateško i plansko upravljanje, principi adaptivnog upravljanja, principi monitoringa procesa
	Uspostavljanje saradnje sa drugim organizacijama	Poznavanje svih aktera vezanih za Park, njihovih odgovornosti, uloga i prava, metode komunikacije i umrezavanja, građenja partnerstava
	Uspostavljanje participativnog upravljanja Parkom	Poznavanje aktera, principi učešća javnosti u upravljanju
	Promovisanje i implementacija inovacija u upravljanju Parkom	Poznavanje najnovijih dostignuca i trendova u upravljanju zaštićenim područjima, primjera dobre prakse, novih alata i tehnologija koje mogu pomoci u upravljanju
	Efektivno upravljanje znanjem i informacijama	Principi i prakse upravljanja znanjem i informacijama, informacioni bezbjedonosni protokoli, pravni zahtjevi po pitanju pristupa i korištenja informacija, uspostavljanje sistema za cuvanje i pristup informacijama
	Uvođenje standarda u sistem upravljanja	Poznavanje relevantnih standarda (npr. ISO 9000, ISO 14000, ISO 24000)
	Upravljanje ljudskim resursima	Razvoj organizacione strukture i sistematizacije
Svrha: Uspostavljanje adekvatne, kompetentne,	Osiguravanje stabilnog, zdravog, sigurnog radnog ambijenta	Poznavanje legislative iz domena rada i radnih prava, bezbjednosti na radu
	Pripremanje i sprovođenje programa javanja kapaciteta	Procjena kadrovskih potreba, tehnike treninga i ucenja, dijapazon opcija za unapređenje kapaciteta

dobro vođene i podržane radne snage za zaštićena područja	Nadzor, evaluacija i motivisanje zaposlenih	Procedure vezane za rad, načine procjene uspjeha rada, tehnike motivacije, komunikacije, rješavanja konflikata
Finansijski menadžment	Priprema biznis plana za Park	Poznavanje principa biznis planiranja, relevantne legislativne politike i praksi, opcija za diversifikaciju izvora finansiranja
Svrha: Obezbeđivanje da se zaštićena područja adekvatno finansiraju i obezbede resursima, kao i da se resursi efikasno raspoređeni i korišćeni	Priprema godisnjih budžeta, finansijskih planova	Relevantna legislativa i norme za budžetiranje, finansijsko planiranje i računovodstvene procedure
	Finansijsko izvještavanje	Relevantna legislativa i procedure izvještavanja i revizije
	Osiguravanje sigurnih izvora prihoda za Park	Relevantna legislativa, pravila i norme, potencijalni izvori finansiranja, politike i kriterijumi potencijalnih donatora
	Pregovaranje i nadzor nad ugovorima i koncesijama	Relevantna legislativa, pravila i norme, detalji ugovora
Administracija i izvještavanje	Izjave o radu Parka	Zahtjevi i formati izvještaja, analitičke vjestine
	Obezbeđivanje dokumentacije	Protokoli sastanaka, tehnike komunikacije i upravljanja sastancima, sistemi čuvanja i pristupa dokumentima, pravni zahtjevi za čuvanje i pristup informacijama i dokumentima
	Nadzor nad radom Parka i izvještavanje o radu	Poznavanje sistema za praćenje uspjeha (npr. METT), nacionalni zahtjevi za monitoring i izvještavanje
Komunikacija i saradnja	Održavanje efektivne komunikacije sa zaposlenima, i ostalim akterima i partnerima Parka	Poznavanje komunikacionih tehnika, strategija i principa efektivne komunikacije u kompleksnim situacijama
Svrha: Izgradnja i korišćenje veština potrebnih za efikasnu komunikaciju i saradnju		

KATEGORIJA RADA: PRIMJENJENA ZAŠTITA

OBLAST RADA I SVRHA	OPIS ZADATAKA	OPIS POTREBNIH KOMPETENCIJA
Zaštita biodiverziteta Svrha: Obezbeđivanje održavanja ekoloških vrijednosti zaštićenih područja kroz upravljanje i	Upravlja programima zaštite ključnih staništa i vrsta	Poznavanje ekoloških aspekata, najboljih praksi i pristupa u zaštiti
	Upravljanje programima za održivo korišćenje prirodnih resursa u Parku	Poznavanje potencijala prirodnih resursa, principa održivog korišćenja, relevantnu regulativu

praćenje vrsta, njihovih staništa, ekosistema i korišćenja prirodnih resursa		
Sprovođenje zakona Svrh: Osigurati da se poštuju zakoni, propisi i prava koja utiču na zaštićena područja i biodiverzitet	Upravlja razvojem i sprovođenjem strategija, planova i operativnih procedura za sprovođenje zakona u Parku	Poznavanje relevantne legislative, sistema sprovođenja zakona,
	Koordinise sprovođenje zakona sa drugim relevantnim službama i institucijama (inspekcije, policija, tužilaštvo, sudstvo)	Poznavanje uloge i nadležnosti drugih institucija, procedure zajednickog djelovanja
	Upravlja donošenjem propisa na nivou Parka	Poznavanje legislative, pravnih procedura
Lokalne zajednice i kultura Svrha: Uspostavljanje sistema upravljanja zaštićenim područjima koji zadovoljavaju potrebe i prava lokalnih zajednica	Upravlja razvojem planova i strategija za uključivanje lokalnih zajednica u rad Parka i stara se o njihovom sprovođenju	Poznavanje propisa, praksi i pristupa za učešće javnosti, poznavanje specifičnosti lokalnih zajednica, njihovih interesa, principa dobrog upravljanja i korektivnog nadzora, tehnike participativnog planiranja, vještine komunikacije, pregovaranja, rješavanja konflikata
	Omogućava aktivnosti koje podržavaju održivi razvoj lokalnih zajednica	Poznavanje potreba lokalnih zajednica, izvora podrške za lokalni ekonomski razvoj
Turizam, rekreacija, posjećivanje Svrha: Pružanje ekološki i ekonomski održivih mogućnosti za turizam i rekreaciju u i oko zaštićenih područja	Upravlja razvojem planova za turizam, rekreaciju i posjećivanje u Parku	Poznavanje sektora turizma, relevantnih propisa i strategija, opcija za turističke aktivnosti u zaštićenom području
	Uspostavljanje infrastrukture za posjetioci (centri za posjetioci, info punktovi i sl)	Propisi i procesi za izgradnju i postavljanje turističke infrastrukture, principi i prakse smanjenja ekološkog otiska turističke infrastrukture, procedure nabavki, ugovaranja i nadzora nad izgradnjom turističke infrastrukture
	Razvoj biznis planova i sistema naplata za turističke proizvode u Parku	Principi biznis planiranja i budžetiranja, ekonomske analize, formiranje cijena, relevantna legislativa
	Uspostavljanje partnerstava i sporazuma sa lokalnim zajednicama i biznismima za razvoj turizma i rekreacije	Poznavanje lokalne ekonomije i drugih prilika, principa razvoja malih biznisa
Jačanje svijesti i edukacija Svrha: Obezbeđivanje da lokalni akteri, posjetioci, donosioci odluka i šira javnost budu svjesni zaštićenih područja, njihove svrhe i vrijednosti	Upravlja razvojem komunikacione strategije Parka	Principi, prakse i tehnike edukacije, podizanja svijesti i društvenog marketinga, participativni proces planiranja
	Upravlja razvojem imidža i brenda Parka	Principi brendiranja za zaštićena područja, tehnike marketinga
	Upravlja dizajnom i implementacijom kampanja po aktuelnim pitanjima	Tehnike sprovođenja kampanja
	Upravlja razvojem medijske strategije za Park	Principi saradnje sa medijima, poznavanje glavnih medijskih aktera i njihovih programa

i način na koji se njima upravlja		
-----------------------------------	--	--

2. Kompetencije i znanja potrebna za stručne službe Parka - Savjetnici u službama za stručno administrativne poslove i za razvoj

KATEGORIJA RADA: PLANIRANJE I MENADŽMENT		
OBLAST RADA I SVRHA	OPIS ZADATAKA	OPIS POTREBNIH KOMPETENCIJA I ZNANJA
Upravljanje ljudskim resursima Svrha: Obezbeđivanje strateškog i planskog okvira za upravljanje i zaštićenim područjima	Priprema radnih planova i monitoring njihove implementacije	Ciljevi, očekivani ishodi plana upravljanja
	Priprema i sprovođenje planova obuka i edukacije	Tehnike procjene potreba za obukama, načini kako obezbijediti obuke i edukaciju, metode procjene uspješnosti programa obuke
Finansijski menadžment Svrha: Obezbeđivanje da se zaštićena područja adekvatno finansiraju i obezbede resursima, kao i da se resursi efikasno raspoređeni i korišćeni	Vodi evidenciju prihoda i rashoda, racuna i inventara	Poznavanje propisa iz domena racunovodstva, racunovodstveni i druge administrativne sisteme organizacije
	Priprema finansijskih i materijalnih izvjestaja	Pravila i zahtjeve po pitanju izvjestavanja, revizije, racunovodstva
	Sprovodi procedure nabavki	Poznavanje propisa javnih nabavki
	Pripremanje budzeta i planova prihoda i rashoda	Poznavanje principa budzetiranja, materijalnih potreba Parka
Administracija i izvještavanje Svrha: Uspostavljanje i sprovođenje procedura za upravljanje informacijama,	Priprema analiticke i tehnicke izvjestaje i procjene	Poznaje strukturu sadrzaj specificnih izvjestaja i drugih dokumenata, analiticke vjestine
	Priprema zvanicne izvjestaje i projekte	Poznaje zahtjeve za izvjestavanje i formate izvjestaja
	Održava dokumentaciju	Poznaje sisteme cuvanja i zavodjenja dokumenata, upravljanja informacijama

dokumentovanje i izveštavanje		
Komunikacija i saradnja	Pismeno i usmeno prezentuje planove, programe i rezultate rada	Poznavanje tehnika prezentacije, različitih kanala komunikacije i audio-vizuelnih pomagala za efektivnu komunikaciju
Svrha: Izgradnja i korišćenje veština potrebnih za efikasnu komunikaciju i saradnju	Sprovodi programe obuka i edukacije za zaposlene	Pedagoske i didakticke metode, dobro poznavanje teme treninga i obuke
	Fasilitira sastanke i radionice	Tehnike fasilitacije i vodjenja sastanaka i radionica, poznavanje principa participacije, poznavanje protokola i procedura za zvanične sastanke
KATEGORIJA RADA: PRIMJENJENA ZAŠTITA		
OBLAST RADA I SVRHA	OPIS ZADATAKA	OPIS POTREBNIH KOMPETENCIJA
Zaštita biodiverziteta Svrha: Obezbeđivanje održavanja ekoloških vrijednosti zaštićenih područja kroz upravljanje i praćenje vrsta, njihovih staništa, ekosistema i korišćenja prirodnih resursa	Osmisljava i sprovodi programe istraživanja i monitoringa staništa i vrsta	Poznavanje ekoloških aspekata ciljanih staništa i vrsta, metode monitoringa, indikatore monitoringa, terenske vještine, statisticka obrada podataka, istrazivacke vjestine
	Doprinosi nacionalnim procjenama i monitorinzima biodiverziteta	Specijalisticko znanje o pojedinim taksonomskim grupama i stanistima, nacionalne kriterijume za zaštitu ugroženih vrsta i staništa, nacionalne indikatore procjena stanja biodiverziteta
	Upravljanje programima restoracije staništa	Poznavanje ekoloških aspekata, pristupa i najboljih praksi restoracije ugroženih staništa
	Priprema i sprovodi mjere zaštite ciljanih vrsta i staništa	Detaljno poznavanje ciljanih vrsta i staništa, adekvatne pristupe u zaštiti, istrazivacke, analiticke, terenske vjestine
	Priprema, predlaže i sprovodi mjere za održivo korišćenje prirodnim resursima	Detaljno poznavanje ekoloških aspekata, mogućnosti održivog korišćenja, sprovođenje procjena za korišćenje, istrazivacke i analiticke vjestine
Sprovođenje zakona Svrh: Osigurati da se poštuju zakoni, propisi i prava koja utiču na zaštićena područja i biodiverzitet	Prikuplja relevantne podatke potrebne za podršku sprovođenja zakona (npr. stanje na terenu, podaci sa GIS-a, informacije od lokalnog stanovništva) i pruža podršku službi zaštite i drugim institucijama	Poznavanje operativnih procedura, metode sakupljanja podataka iz različitih izvora, poznavanje relevantne legislativne i nadležnosti aktera u lancu sprovođenja zakona
	Saradjuje sa lokalnim stanovništvom na sprečavanju nelegalnih radnji	Poznavanje i saradnja sa lokalnim zajednicama, vjestine komunikacije i rjesavanja konflikata
	Procesuiru prijave protiv prestupnika u Parku	Poznavanje pravnih procesa i operativnih procedura
Lokalne zajednice i kultura Svrha: Uspostavljanje	Stara se o zaštiti kulturnog nasljedja	Specificka znanja vezana za očuvanje i restoraciju kulturnog nasljedja

sistema upravljanja zaštićenim područjima koji zadovoljavaju potrebe i prava lokalnih zajednica	Održava dobar i produktivan odnos sa lokalnim zajednicama	Poznavanje lokalnih zajednica, vjestine komunikacije i rješavanja konflikata
	Osmisljavanja i sprovodi programe i projekte vezane za socio-ekonomska pitanja unutar Parka	Istrazivacke, analiticke, terenske vjestine, izvjestavanje
	Pružna podršku lokalnom stanovništvu za razvoj projekata i inicijativa	Poznavanje razvojnih potreba i planova lokalnog stanovništva, principa učešća javnosti, izvora finansijskih podrški
	Pružna podršku lokalnom stanovništvu za razvoj malih biznisa	Poznavanje relevantne legislative, planiranje malih preduzeća, marketing, menadžment
Turizam, rekreacija, posjećivanje Svrha: Pružanje ekološki i ekonomski održivih mogućnosti za turizam i rekreaciju u i oko zaštićenih područja	Informisanje i edukacija turista i posjetilaca	Vjestine interpretacije
	Nadzor nad ekološkim otiskom turizma i rekreacije u Parku	Monitoring uticaja posjetilaca, poznavanje opcija i praksi za smanjenje uticaja posjetilaca
	Marketing turističkih proizvoda u Parku	Poznavanje opcija i metoda marketinga
Jačanje svijesti i edukacija Svrha: Obezbeđivanje da lokalni akteri, posjetioči, donosioci odluka i šira javnost budu svjesni zaštićenih područja, njihove svrhe i vrijednosti i način na koji se njima upravlja	Dizajnira i sprovodi programe edukacije i podizanja svijesti i prateće materijale	Principi ekološke edukacije, poznavanje različitih edukativnih metoda i pristupa
	Planira i organizuje posebne događaje (radionice, sajmovi, otvoreni dani, proslava važnih datuma...)	Principi event menadžmenta
	Upravlja i održava sadržaj o Parku na internetu i društvenim mrežama	Pozna je komunikacionu strategiju Parka, različite aspekte online prezentacija, korištenje adekvatnih programa i aplikacija
	Osmisljava i sprovodi formalne edukativne programe	Priprema silabusa za formalne edukativne programe (ishodi učenja, plan lekcija i sl), poznavanje edukativnih i pedagoskih metoda
Terenski rad Svrha: Pravilno i bezbedno izvođenje terenskog rada i praktičnih zadataka	Osmisljava, organizuje i izvjestava o terenskom radu (istraživanje, monitoring, periodicne posjete)	Poznavanje terena, ekoloških aspekata vrsta i staništa, izvjestavanje
	Upravlja opremom za terenski rad (plan potreba, nabavke, održavanje, korištenje)	Procedure inventarizacije, javnih nabavki, osnovnog održavanja
Tehnologija i IT vještine Svrha: Korišćenje tehnologije za podršku upravljanju zaštićenim područjima	Koristi relevantne IT metode za sakupljanje, obradu, cuvanje i pristup informacijama (datoteke, baze podataka, GIS alati...)	Kompjuterska i internet pismenost, poznavanje relevantnih IT alata

3. Kompetencije i znanja potrebna za službu zaštite (nadzornici/čuvari/rendžeri)

KATEGORIJA RADA: PLANIRANJE I MENADŽMENT		
OBLAST RADA I SVRHA	OPIS ZADATAKA	OPIS POTREBNIH KOMPETENCIJA I ZNANJA
Upravljanje ljudskim resursima Svrha: Obezbeđivanje strateškog i planskog okvira za upravljanje zaštićenim područjima	Nadzor nad radom zaposlenih u Službi zaštite	Osnovne tehnike nadzora i motivacije, detalji poslova i zadataka koji se obavljaju
Finansijski menadžment Svrha: Obezbeđivanje da se zaštićena područja adekvatno finansiraju i obezbede resursima, kao i da se resursi efikasno raspoređeni i korišćeni	Prati i održava tok finansija, materijala i opreme potrebne za službu	Poznavanje osnovnih principa vođenja finansijskih podataka, inventara, procedure održavanja opreme
Administracija i izvještavanje Svrha: Uspostavljanje i sprovođenje procedura za upravljanje informacijama, dokumentovanje i izvještavanje	Vodi evidenciju rada	Poznavanje formata dokumenata i sistema njihove evidencije (djelovodnici i sl)
	Priprema izvjestaje o radu	Poznaje formate izvjestaja i zahtjeve za izvještavanjem
Komunikacija i saradnja Svrha: Izgradnja i korišćenje veština potrebnih za efikasnu	Efektivno komunicira planove i rezultate rada	Komunikacione i prezentacione vjestine

komunikaciju i saradnju		
KATEGORIJA RADA: PRIMJENJENA ZAŠTITA		
OBLAST RADA I SVRHA	OPIS ZADATAKA	OPIS POTREBNIH KOMPETENCIJA
Zaštita biodiverziteta Svrha: Obezbeđivanje održavanja ekoloških vrijednosti zaštićenih područja kroz upravljanje i praćenje vrsta, njihovih staništa, ekosistema i korišćenja prirodnih resursa	Prepoznaje i identifikuje glavne ekosisteme, staništa, biljne i životinjske vrste Parka	Poznaje bioloske i ekološke karakteristike ciljanih vrsta i staništa
	Prepoznaje prijetnje po važnu floru i faunu i promjene i stanistima i populacijama	Poznavanje prijetnji, nultog stanja biodiverziteta
	Adekvatno biljezi zapazeno stanje i promjene na terenu	Vodjenje zapisnika i partolnih listova, korištenje mapa i GPS-a, izvjestavanje
	Pruža podršku programima istraživanja i monitoringa	Poznavanje ciljanih vrsta i staništa, monitoring protokola
	Prepoznaje i identifikuje glavne ekosisteme, staništa, biljne i životinjske vrste Parka	Poznaje bioloske i ekološke karakteristike ciljanih vrsta i staništa
Sprovođenje zakona Svrh: Osigurati da se poštuju zakoni, propisi i prava koja utiču na zaštićena područja i biodiverzitet	Sprovodi nadzor nad prostorom Parka i operativne procedure (partoliranje, inspekcije, sakupljanje informacija i dokaza itd)	Poznavanje operativnih procedura, terenske vjestine, vodjenje zapisnika, izvjestavanje
	Identifikuje nelegalne radnje i prijetnje po prirodu unutar Parka	Poznavanje nelegalnih aktivnosti, promjena u stanistima i vrstama
	Komunicira sa lokalnim korisnicima prostora o pravilima, pravima i zakonima koji vaze na teritoriji Parka	Poznavanje relevantne legislative, komunikacione vjestine
	Procesuiru prestupnike unutar Parka	Sprovođenje pravnih procedura u skladu sa zakonima (privodjenje, oduzimanje opreme, pisanje prijave...)
	Pruža podršku posebnim akcijama sprečavanja nelegalnih radnji unutar Parka	Relevantna legislativa, saaradnja sa drugim institucijama
	Adekvatno reaguje u slucaju fizickih, verbalnih i neverbalnih napada i prijetnji i nenasilnih konflikata	Poznavanje relevantne legislative i operativnih procedura, tehnike rjesavanja konflikata i komunikacione vjestine
Lokalne zajednice i kultura Svrha: Uspostavljanje sistema upravljanja zaštićenim područjima koji zadovoljavaju	Komunicira sa lokalnim stanovništvom	Poznavanje lokalnih prilika, mentaliteta, tradicija, praksi, vjestine komunikacije
	Ucestvuje i programima saradnje i podrške lokalnim zajednicama	Poznavanje lokalnih prilika, mentaliteta, tradicija, praksi, vjestine komunikacije

potrebe i prava lokalnih zajednica		
Turizam, rekreacija, posjecivanje	Održava i upravlja korištenjem turističke infrastrukture	Održavanje rampi, info punktova i slično, vjestine komunikacije, interpretacije i prodaje
Svrha: Pružanje ekološki i ekonomski održivih mogućnosti za turizam i rekreaciju u i oko zaštićenih područja	Pružanje informacija i podrške posjetiocima	Vjestine komunikacije i interpretacije, poznavanje bioloskih, ekoloških, socijalnih, ekonomskih i drugih aspekata prostora
	Reagovanje prilikom nezgoda i hitnih slucajeva u kojima ucestvuju posjetioci	Prva pomoc, procedure hitnih intervencija
Jačanje svijesti i edukacija	Pruža osnovne informacije o Parku	Znanje različitih aspekata Parka, komunikacione vjestine
Terenski rad Svrha: Pravilno i bezbedno izvođenje terenskog rada i praktičnih zadataka	Organizacija zaštite od požara	Procjena rizika od požara, principi prevencije i sprečavanja širenja požara, procedure djelovanja u slucaju požara
	Mapiranje u prostoru	Poznavanje topografskih mapa i GPS aparata, principi mapiranja
	Vrši intervencije u prostoru (kosenje, uklanjanje otpada, čišćenje korita rijeke...)	Adekvatno korištenje alata (kosilice, motorne sege, busilice...)
	Obilazak terena	Upravljanje vozilima i plovilima, prva pomoc, plivanje, korištenje opreme za komunikaciju
Tehnologija i IT vještine Svrha: Korišćenje tehnologije za podršku upravljanju zaštićenim područjima	Koriscenje audiovizuelne opreme (kamere, dronovi...)	Poznavanje opreme, cuvanje podataka, održavanje